Įstatymas skelbtas: Žin., 2003, Nr. **70-3170**
Neoficialus įstatymo tekstas

LIETUVOS RESPUBLIKOS DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMAS

2003 m. liepos 1 d. Nr. IX-1672
Vilnius

I DALIS
BENDROSIOS NUOSTATOS

I SKYRIUS
ĮSTATYMO PASKIRTIS, PAGRINDINĖS SĄVOKOS, ĮSTATYMO TAIKYMAS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šio Įstatymo paskirtis yra nustatyti:

1) teisines nuostatas ir reikalavimus siekiant apsaugoti darbuotojus nuo profesinės rizikos ar tokią riziką sumažinti;

2) profesinės rizikos įvertinimo, nelaimingų atsitikimų darbe bei profesinių ligų tyrimo tvarkos bendrąsias nuostatas;

3) darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, taikomus dirbantiems jauniems asmenims, nėščioms, neseniai pagimdžiusioms, krūtimi maitinančioms moterims, neįgaliesiems;

4) darbuotojų saugos ir sveikatos viešąjį administravimą ir valstybės institucijų kompetenciją, darbdavių, darbdavių atstovų ir darbuotojų teises bei pareigas siekiant sudaryti saugias ir sveikas darbo sąlygas, taip pat darbuotojų atstovų teises sudarant darbuotojams saugias ir sveikas darbo sąlygas;

5) atsakomybės už darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų pažeidimus bendruosius principus.

2. Šiuo Įstatymu įgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai, nurodyti šio Įstatymo priede.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)
Nr. XI-2045, 2012-06-05, Žin., 2012, Nr. 69-3525 (2012-06-21)

2 straipsnis. Pagrindinės šio Įstatymo sąvokos

1. **Avarija** – nenumatytas įvykis dėl darbo priemonių gedimo, darbo ar technologinių procesų pažeidimo ar kitų nenumatytų aplinkybių, sukėlęs pavojų žmonėms, aplinkai ir padaręs ar galėjęs padaryti žalą darbuotojų sveikatai ir (ar) aplinkai.

2. **Darbdavys** – kaip nustatyta Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – Darbo kodeksas) 16 straipsnyje, taip pat valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga.

3. **Darbdavio įgaliotas asmuo darbuotojų saugai ir sveikatai** – padalinio vadovas ar kitas administracijos pareigūnas, kuriam darbdavys ar darbdaviui atstovaujantis asmuo pavedė įgyvendinti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus įmonėje ir (ar) įmonės struktūriniame padalinyje.

4. **Darbdaviui atstovaujantis asmuo** – įmonės, įstaigos, organizacijos ar kitos organizacinės struktūros (toliau – įmonė) vadovas arba darbdavys fizinis asmuo.

5. **Darbo aplinka** – darbo vietą supanti erdvė, kurioje gali būti darbuotojo sveikatai kenksmingų, pavojingų rizikos veiksnių (fizinių, fizikinių, cheminių, biologinių ir kitų).

6. **Darbo priemonės** – darbo procese naudojamos mašinos, įrenginiai, aparatai, prietaisai, įrankiai, įtaisai ir kiti reikmenys.

7. **Darbo sąlygos** – darbo aplinka, darbo pobūdis, darbo ir poilsio laikas ir kitos aplinkybės, turinčios tiesioginę įtaką darbuotojo savijautai, darbingumui, saugai ir sveikatai.

8. **Darbo vieta** – vieta, kurioje asmuo dirba darbo sutartyje sulygtą darbą arba atlieka viešojo administravimo funkcijas.

9. **Darbuotojas** – kaip nustatyta Darbo kodekso 15 straipsnyje, taip pat asmuo, įgijęs įstatymų nustatytą valstybės tarnautojo statusą ir dirbantis valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje.

10. **Darbuotojų atstovai** – kaip nustatyta Darbo kodekso 19 straipsnyje.

11. **Darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai** – įmonės darbuotojų kolektyvo susirinkime išrinktas darbuotojas, kuriam suteikiami įgaliojimai atstovauti įmonės, padalinio, pamainos darbuotojų interesams saugos ir sveikatos srityje.

12. **Darbuotojų sauga ir sveikata** – visos prevencinės priemonės, skirtos darbuotojų darbingumui, sveikatai ir gyvybei darbe išsaugoti, kurios naudojamos ar planuojamos visuose įmonės veiklos etapuose, kad darbuotojai būtų apsaugoti nuo profesinės rizikos arba ji būtų kiek įmanoma sumažinta.

13. **Darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai** – norminiai teisės aktai, kuriuose nustatomos, keičiamos arba pripažįstamos netekusiomis galios teisės normos (įstatymai, Seimo, Vyriausybės nutarimai, socialinės apsaugos ir darbo ministro arba šio ministro su kitu ministru (kitais ministrais), sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus (toliau – vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius) patvirtinti darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai).

14. **Incidentas** – įvykis, susijęs su darbu, kai nesužeidžiamas nė vienas darbuotojas arba kai dėl darbuotojo traumos, gautos per šį įvykį, reikalinga tik pirmoji pagalba.

15. **Neįgalusis** – kaip nustatyta Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje.

16. **Jaunas asmuo** – asmuo iki 18 metų.

17. **Kenksmingas veiksnys** – rizikos veiksnys darbo aplinkoje, kuris veikdamas darbuotojo organizmą gali sukelti ligą ar profesinę ligą ir kurio poveikis gali būti pavojingas gyvybei.

18. **Krūtimi maitinanti moteris** – motina, pateikusi darbdaviui sveikatos priežiūros įstaigos pažymą, kad augina ir krūtimi maitina savo vaiką.

19. **Lengvas ir saugus darbas vaikui** – saugus, vaiko fizines galimybes atitinkantis darbas.

20. **Nelaimingas atsitikimas darbe** – įvykis darbe, įskaitant eismo įvykį darbo laiku, nustatyta tvarka ištirtas ir pripažintas nelaimingu atsitikimu darbe, kurio padarinys – darbuotojo trauma (lengva, sunki, mirtina). Įvykis darbe, kai darbuotojas mirė dėl ligos, nesusijusios su darbu, nepriskiriamas prie nelaimingo atsitikimo darbe.

21. **Nelaimingas atsitikimas pakeliui į darbą ar iš darbo** – įvykis, įskaitant eismo įvykį darbuotojui vykstant į darbą ar iš darbo, įvykęs darbuotojo darbo dienomis kelyje tarp darbovietės ir:

1) gyvenamosios vietos,

2) vietos ne įmonės teritorijoje, kur darbuotojas gali būti pertraukos pailsėti ir pavalgyti metu;

3) ne darbovietėje esančios vietos, kurioje darbuotojui išmokamas darbo užmokestis.

22. **Neseniai pagimdžiusi moteris** – motina, pateikusi darbdaviui sveikatos priežiūros įstaigos pažymą apie gimdymą ir auginanti vaiką, kol jam sukaks vieni metai.

23. **Nėščia moteris** – darbuotoja, pateikusi darbdaviui sveikatos priežiūros įstaigos pažymą, patvirtinančią nėštumą.

24. **Paauglys** – asmuo nuo 16 iki 18 metų.

25. **Pavojingas veiksnys** – darbo aplinkoje esantis rizikos veiksnys, dėl kurio darbuotojas gali patirti ūmių sveikatos sutrikimų ar mirti.

26. **Pavojus** – galima grėsmė darbuotojų sveikatai ir gyvybei.

27. **Potencialiai pavojingas įrenginys** – didesnio pavojingumo darbo priemonė, kurią naudojant darbe pavojus darbuotojų saugai ir sveikatai dėl joje sukauptos energijos, vykstančių procesų yra didesnis negu kitų darbo priemonių ir kuriai nustatoma privalomoji priežiūra.

28. **Profesinė liga** – ūmus ar lėtinis darbuotojo sveikatos sutrikimas, kurį sukėlė vienas ar daugiau kenksmingų ir (ar) pavojingų darbo aplinkos veiksnių, nustatyta tvarka pripažintas profesine liga.

29. **Profesinė rizika (rizika)** – traumos ar kitokio darbuotojo sveikatos pakenkimo galimybė dėl kenksmingo ir (ar) pavojingo darbo aplinkos veiksnio (veiksnių) poveikio.

30. **Profesinė sveikata** – darbuotojų sveikata, kuriai išsaugoti ir stiprinti vykdoma darbo aplinkos kenksmingų veiksnių, lemiančių sveikatos pakenkimus, prevencija, darbo aplinkos pritaikymas darbuotojų fiziologinėms ir psichologinėms galimybėms, darbuotojų sveikatos priežiūra, įgyvendinamos sveikatos stiprinimo priemonės.

31. **Vaikas** – asmuo iki 16 metų.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. IX-1818, 2003-11-11, Žin., 2003, Nr. 112-4996 (2003-11-28)
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)
Nr. XI-2045, 2012-06-05, Žin., 2012, Nr. 69-3525 (2012-06-21)
Nr. XII-390, 2013-06-18, Žin., 2013, Nr. 73-3652 (2013-07-09)

3 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos garantijos

1. Kiekvienam darbuotojui privalo būti sudarytos saugios ir sveikos darbo sąlygos, neatsižvelgiant į įmonės veiklos rūšį, darbo sutarties rūšį, darbuotojų skaičių, įmonės rentabilumą, darbo vietą, darbo aplinką, darbo pobūdį, darbo dienos ar darbo pamainos trukmę, darbuotojo pilietybę, rasę, tautybę, lytį, seksualinę orientaciją, amžių, socialinę kilmę, politinius ar religinius įsitikinimus. Šio Įstatymo nustatytos darbuotojų saugos ir sveikatos garantijos taikomos taip pat ir valstybės bei savivaldybių institucijų ar įstaigų valstybės tarnautojams.

2. Darbuotojo teisę turėti saugias ir sveikas darbo sąlygas garantuoja Lietuvos Respublikos Konstitucija, šis Įstatymas ir kiti darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai. Saugias ir sveikas darbo sąlygas darbuotojams privalo sudaryti darbdaviai. Dėl saugių ir sveikų darbo sąlygų sudarymo darbuotojas turi teisę kreiptis į darbuotojų atstovą, padalinio vadovą ar kitą darbdavio įgaliotą asmenį, darbdaviui atstovaujantį asmenį, darbuotojų saugos ir sveikatos komitetą, Valstybinę darbo inspekciją prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinė darbo inspekcija) ar kitas valstybės institucijas, teikdamas pasiūlymus ar reikalaudamas, kad būtų sudarytos saugios ir sveikatai nekenksmingos darbo sąlygos.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. XII-390, 2013-06-18, Žin., 2013, Nr. 73-3652 (2013-07-09)

4 straipsnis. Įstatymo taikymas

1. Šis Įstatymas taikomas kiekvienai įmonei, esančiai Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat laivuose, plaukiojančiuose su Lietuvos valstybės vėliava, atsižvelgiant į šio straipsnio 2 ir 4 dalyse numatytus šio Įstatymo taikymo ypatumus.

2. Krašto apsaugos pareigūnams ir kariams, vidaus reikalų sistemos, muitinės, valstybės saugumo ir kitų institucijų pareigūnams, kurių tarnybinius santykius nustato atitinkami statutai, šio Įstatymo bei kitų darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nuostatos netaikomos tik tais atvejais, kai šie asmenys vykdo veiklą, kuriai būdingi specifiniai veiklos požymiai. Šių institucijų pareigūnų ir karių tarnybą reglamentuojančiuose norminiuose teisės aktuose privalo būti nustatyti saugos ir sveikatos reikalavimai jiems vykdant specifinę veiklą.

3. Kai šio straipsnio 2 dalyje nurodyti pareigūnai ir kariai vykdo veiklą, nepriskiriamą šio straipsnio 2 dalyje nurodytai veiklai, taikomos šio Įstatymo, kitų darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nuostatos.

4. Darbuotojų, dirbančių su radioaktyviosiomis medžiagomis ir kitais jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, saugą ir sveikatą reglamentuoja Radiacinės saugos įstatymas, šis Įstatymas ir kiti darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. XII-390, 2013-06-18, Žin., 2013, Nr. 73-3652 (2013-07-09)

II SKYRIUS
DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS VALDYMAS

PIRMASIS SKIRSNIS
DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS VIEŠASIS ADMINISTRAVIMAS. SOCIALINIŲ PARTNERIŲ BENDRADARBIAVIMAS

5 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos viešasis administravimas

1. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Sveikatos apsaugos ministerija įgyvendina valstybės politiką darbuotojų saugos ir sveikatos srityje, vadovaudamosi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Darbo kodeksu, įstatymais, Vyriausybės nutarimais ir kitais norminiais teisės aktais.

2. Socialinės apsaugos ir darbo ministras arba šis ministras su kitu (kitais) ministru tvirtina atitinkamus darbuotojų saugos ir sveikatos norminius teisės aktus, nustatydamas jų įsigaliojimo ir taikymo tvarką. Sveikatos apsaugos ministras tvirtina sveikatos saugos reglamentus (higienos normas). Juose nustato darbuotojų sveikatai nekenksmingus darbo aplinkos veiksnių dydžius.

3. Socialinės apsaugos ir darbo ministras atstovauja Lietuvos Respublikos interesams darbuotojų saugos ir sveikatos srityje kitose šalyse ir tarptautinėse organizacijose.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)

6 straipsnis. Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos komisija

Valstybės, darbuotojų ir darbdavių interesams saugos ir sveikatos srityje derinti trišaliu socialinių partnerių (šalių) bendradarbiavimo principu steigiama Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos komisija (toliau – Darbuotojų saugos ir sveikatos komisija). Šios Komisijos sudarymo tvarką ir jos funkcijas nustato Vyriausybės patvirtinti Darbuotojų saugos ir sveikatos komisijos nuostatai.

7 straipsnis. Teritorinės ir atskirų ekonominės veiklos sričių darbuotojų saugos ir sveikatos komisijos

1. Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimų įmonėse prevencijos klausimams nagrinėti trišalių socialinių partnerių bendradarbiavimo principu steigiamos apskričių teritorinės darbuotojų saugos ir sveikatos komisijos ir gali būti steigiamos savivaldybių darbuotojų saugos ir sveikatos komisijos. Apskričių teritorinių ir savivaldybių darbuotojų saugos ir sveikatos komisijų steigimo, sudarymo tvarką nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras.

2. Atitinkamų šakos darbdavių organizacijų ir šakos profesinių sąjungų dvišalio bendradarbiavimo principu gali būti steigiamos atskirų ekonominės veiklos sričių darbuotojų saugos ir sveikatos komisijos. Jų steigimo ir sudarymo tvarką nustato šių komisijų steigėjai.

8 straipsnis. Mokymas saugos ir sveikatos srityje

1. Darbuotojų saugos ir sveikatos specialistus pagal specialias programas ekonominėms veiklos sritims rengia Lietuvos Respublikos aukštosios mokyklos ir mokymo įstaigos, turinčios Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos išduotas licencijas mokyti pagal tokias programas. Statinių projektavimo, statinių statybos saugos ir sveikatos koordinatorius pagal specialias programas rengia Lietuvos Respublikos aukštosios mokyklos.

2. Aukštųjų mokyklų studentai, profesinių mokyklų mokiniai privalo būti mokomi darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pagal įgyjamas kvalifikacijas ir profesijas.

3. Bendrojo lavinimo mokyklos privalo supažindinti mokinius su bendraisiais saugos ir sveikatos darbe ir buityje reikalavimais.

4. Profesinės sveikatos specialistais gali dirbti sveikatos priežiūros specialistai, turintys aukštąjį medicinos, visuomenės sveikatos ar slaugos išsilavinimą ir atitinkantys sveikatos apsaugos ministro nustatytus kvalifikacinius reikalavimus.

5. Statinių projektavimo, statinių statybos saugos ir sveikatos koordinatorių mokymo ir jų žinių tikrinimo tvarkos aprašą tvirtina aplinkos ministras ir socialinės apsaugos ir darbo ministras.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)
Nr. XI-802, 2010-05-11, Žin., 2010, Nr. 60-2961 (2010-05-25)

9 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos mokslinio tyrimo darbų finansavimas

1. Darbuotojų saugos ir sveikatos moksliniai tyrimai finansuojami iš valstybės biudžete mokslui ir studijoms numatomų asignavimų, taip pat nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo lėšomis.

2. Darbuotojų saugos ir sveikatos mokslinių tyrimų programas tvirtina, jų įgyvendinimą koordinuoja ir siūlymus dėl moksliniams tyrimams reikalingų lėšų teikia socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras.

10 straipsnis. Darbuotojų atstovų teisės

1. Profesinės sąjungos atstovauja darbuotojų interesams sudarant saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas, vadovaudamosi Darbo kodeksu, Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų įstatymu, šiuo Įstatymu ir kitais darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais. Jeigu įmonėje nėra profesinės sąjungos ir jeigu darbuotojų kolektyvo susirinkimas darbuotojų atstovavimo ir gynimo funkcijos neperdavė atitinkamos ekonominės veiklos šakos profesinei sąjungai, darbuotojų interesams sudarant saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas atstovauja darbo taryba.

2. Kolektyvinėse sutartyse gali būti nustatytos papildomos ir palankesnės saugių ir sveikatai nekenksmingų darbo sąlygų sudarymo darbuotojams nuostatos negu galiojančiuose darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose. Tokių nuostatų vykdymą kontroliuoja darbdaviui atstovaujantys asmenys, darbdavio įgalioti asmenys, darbuotojų atstovai kolektyvinėse sutartyse nustatyta tvarka ir Valstybinė darbo inspekcija.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. XII-390, 2013-06-18, Žin., 2013, Nr. 73-3652 (2013-07-09)

ANTRASIS SKIRSNIS
DARBDAVIO PAREIGA. DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS TARNYBOS ĮMONĖSE. DARBUOTOJŲ DALYVAVIMAS

11 straipsnis. Darbdavio pareiga

1. Darbdavio pareiga yra sudaryti darbuotojams saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas visais su darbu susijusiais aspektais. Darbuotojų pareigos saugant savo ir kitų darbuotojų sveikatą bei gyvybę, nurodytos šio Įstatymo 33 straipsnyje, neatleidžia darbdavio nuo šioje dalyje nustatytos pareigos. Darbuotojų saugos ir sveikatos priemonės finansuojamos darbdavio lėšomis.

2. Darbdaviui atstovaujantis asmuo siekdamas įgyvendinti darbdavio pareigą organizuoja prevencinių priemonių (techninių, medicinos, teisinių, organizacinių ir kitų), skirtų nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencijai, įgyvendinimą, nustatydamas įmonėje šių priemonių įgyvendinimo ir kontrolės tvarką, paskirdamas darbdavio įgaliotus asmenis ir duodamas jiems konkrečius pavedimus įgyvendinti prevencines priemones.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. XI-2045, 2012-06-05, Žin., 2012, Nr. 69-3525 (2012-06-21)

12 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos prevencinių priemonių organizavimas įmonėse

1. Darbdavys, siekdamas užtikrinti darbuotojų saugą ir sveikatą, paskiria vieną ar daugiau darbuotojų saugos ir sveikatos specialistų arba steigia darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą (toliau šiame straipsnyje – darbdavio paskirti asmenys). Jeigu įmonėje nėra tokių asmenų arba jų nepakanka, kad būtų tinkamai organizuojamos darbuotojų saugos ir sveikatos prevencinės priemonės, darbdavys gali sudaryti sutartį su Lietuvos Respublikos ar bet kurios Europos Sąjungos valstybės narės ar kitos Europos ekonominės erdvės valstybės (toliau šiame straipsnyje – valstybė narė) piliečiu, kitu fiziniu asmeniu, kuris naudojasi Europos Sąjungos teisės aktuose jam suteiktomis judėjimo valstybėse narėse teisėmis, (toliau šiame straipsnyje – fizinis asmuo) ir (ar) Lietuvos Respublikoje įsteigtu juridiniu asmeniu ar kitoje valstybėje narėje įsteigtu juridiniu asmeniu ar kita organizacija, ar jų filialais (toliau šiame straipsnyje – juridinis asmuo) dėl darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijų ar jų dalies atlikimo. Visais atvejais darbuotojų saugos ir sveikatos specialistų, atsižvelgiant į įmonės ekonominės veiklos rūšį, darbuotojų skaičių ir profesinę riziką, turi būti pakankamai, kad jie galėtų organizuoti įmonėje darbuotojų saugos ir sveikatos prevencines priemones.

2. Darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybų įmonėse steigimo tvarką, darbdavio paskirtų asmenų funkcijas, teises, pareigas nustato Įmonių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybų pavyzdiniai nuostatai. Juos tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos

ministras. Šiuose nuostatuose, atsižvelgiant į ekonominės veiklos rūšis, darbuotojų skaičių ir profesinę riziką, nustatoma, kiek privalo būti darbdavio paskirtų asmenų, juridinio asmens darbuotojų saugos ir sveikatos specialistų ir (ar) fizinių asmenų, atliekančių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, ir ekonominės veiklos rūšys, kurių įmonėse, atsižvelgiant į darbuotojų skaičių ir profesinę riziką, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas gali atlikti darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo, apmokytas, vadovaujantis socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro patvirtintais Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais.

3. Darbdavio paskirti asmenys, juridinio asmens darbuotojų saugos ir sveikatos specialistai ar fiziniai asmenys, atliekantys darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, turi atitikti socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatytus kvalifikacinius reikalavimus ir turėti darbui reikalingas priemones. Šių asmenų pareiga yra rengti pasiūlymus prevencinėms priemonėms, skirtoms darbuotojų apsaugai nuo traumų ir profesinių ligų, koordinuoti tokių priemonių įgyvendinimą ir kontroliuoti, kaip įmonės darbuotojai laikosi darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų.

4. Darbdavio paskirtiems asmenims suteikiama pakankamai laiko jų funkcijoms atlikti. Šiems asmenims netaikoma administracinė ar kita atsakomybė dėl veiklos organizuojant ir įgyvendinant prevencines priemones, susijusias su darbuotojų sauga ir sveikata, jeigu jie veikė vadovaudamiesi šiuo Įstatymu ir kitais darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais. Šie asmenys už savo darbą tiesiogiai atsiskaito darbdaviui atstovaujančiam asmeniui arba darbdavio įgaliotam asmeniui. Juridinio ar fizinio asmens, atliekančio darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, ir darbdavio tarpusavio įsipareigojimai nustatomi sutartyje dėl tokių funkcijų atlikimo. Šioje sutartyje privalo būti nustatytas juridinio asmens darbuotojų saugos ir sveikatos specialistų ir (ar) fizinių asmenų, atliekančių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, skaičius, atsižvelgiant į darbdavio paskirtų asmenų skaičių, ne mažesnis, kaip nustatyta Įmonių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybų pavyzdiniuose nuostatuose.

5. Darbdavys informuoja juridinio asmens darbuotojų saugos ir sveikatos specialistus ar fizinius asmenis, atliekančius darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, apie darbdavio paskirtus asmenis, įmonės darbuotojus, atsakingus už pirmosios pagalbos suteikimą, gelbėjimo darbų organizavimą, darbuotojų evakavimą galimų avarijų, stichinių nelaimių ar gaisrų atvejais, ir apie gaisrų gesinimo bei evakavimo priemones.

6. Įpareigojimų suteikimas darbdavio paskirtiems asmenims, darbdavio įgaliotiems asmenims, juridinių ar fizinių asmenų sutartiniai įsipareigojimai darbdaviui neatleidžia darbdavio nuo atsakomybės, nustatytos šio Įstatymo 11 straipsnyje.

7. Juridiniai ar fiziniai asmenys, pagal sutartis su darbdaviais atliekantys darbuotojų saugos ir sveikatos funkcijas ar jų dalį, kasmet socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka teikia informaciją Valstybinei darbo inspekcijai apie darbdavius, kuriems teikė tokias paslaugas, ir darbuotojų saugos ir sveikatos specialistų, atlikusių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, skaičių.

8. Juridiniai ar fiziniai asmenys, pagal sutartis su darbdaviais atliekantys darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, už neteisingos informacijos pateikimą ar informacijos nepateikimą, Įmonių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybų pavyzdinių nuostatų reikalavimų nesilaikymą atsako įstatymų nustatyta tvarka.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)
Nr. XI-802, 2010-05-11, Žin., 2010, Nr. 60-2961 (2010-05-25)
Nr. XI-2045, 2012-06-05, Žin., 2012, Nr. 69-3525 (2012-06-21)

12(1) straipsnis. Netenka galios nuo 2010-06-01.

Įstatymas papildytas straipsniu :
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)
Straipsnio pakeitimai:
Nr. XI-802, 2010-05-11, Žin., 2010, Nr. 60-2961 (2010-05-25)

13 straipsnis. Darbuotojų dalyvavimas įgyvendinant darbuotojų saugos ir sveikatos priemones. Darbuotojų saugos ir sveikatos komitetai, darbuotojų atstovai

1. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, darbdavio įgalioti asmenys privalo informuoti darbuotojus ir su jais konsultuotis visais darbuotojų saugos ir sveikatos būklės ir jos gerinimo planavimo, priemonių organizavimo, jų įgyvendinimo ir kontrolės klausimais. Šiuo tikslu renkami darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai ir steigiami darbuotojų saugos ir sveikatos komitetai. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, padalinių vadovai sudaro sąlygas darbuotojams, darbuotojų atstovams saugai ir sveikatai dalyvauti diskusijose svarstant darbuotojų saugos ir sveikatos klausimus.

2. Darbuotojų saugos ir sveikatos komitetų bendruosius nuostatus tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras. Darbuotojų saugos ir sveikatos komitetas (toliau šiame straipsnyje – komitetas) steigiamas ir jo darbas organizuojamas taip:

1) įmonėje komitetas steigiamas, kai joje dirba 50 ar daugiau darbuotojų. Jeigu įmonėje dirba mažiau kaip 50 darbuotojų, komitetas gali būti steigiamas darbdavio ar darbuotojų atstovų iniciatyva arba daugiau kaip pusės įmonės darbuotojų kolektyvo siūlymu. Ekonominės veiklos rūšys, kurių įmonėse yra didesnė profesinė rizika ir kurių įmonėse rekomenduojama steigti komitetą, jeigu įmonėje dirba mažiau kaip 50 darbuotojų, nustatomos Darbuotojų saugos ir sveikatos komitetų bendruosiuose nuostatuose;

2) laive, išskyrus plaukiojantį išimtinai vidaus vandenyse, Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje arba Lietuvos Respublikos valstybinių jūrų uostų akvatorijose, kuris verčiasi komercine veikla, išskyrus žvejybos laivus, tradicinius laivus, karinių jūrų pajėgų laivus, (toliau šiame straipsnyje – laivas) komitetas steigiamas, kai jame yra 5 ar daugiau darbuotojų. Laivo komitetas steigiamas ir jo darbas organizuojamas šios dalies 3–6 punktuose ir 3 ir 4 dalyse nustatyta komiteto steigimo ir jo darbo organizavimo tvarka;

3) komitetas sudaromas dvišaliu principu – iš vienodo skaičiaus darbdavio ar darbdaviui atstovaujančio asmens skirtų darbdavio atstovų (administracijos pareigūnų) ir iš šio straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka išrinktų darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai;

4) komiteto veiklą organizuoja ir jam vadovauja komiteto pirmininkas – darbdaviui atstovaujantis asmuo arba jo paskirtas darbdavio įgaliotas asmuo. Pirmininkas organizuoja komiteto darbą. Komiteto sekretoriumi renkamas darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai;

5) darbdavys komiteto narius aprūpina jų pareigoms atlikti reikalingomis priemonėmis ir informacija. Įmonės kolektyvinėje sutartyje numatytu periodiškumu komiteto nariai mokomi mokymo įstaigose, teikiančiose mokymo darbuotojų saugos ir sveikatos srityje paslaugas, vadovaujantis Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais, seminaruose ar įmonėje įmonės lėšomis. Naujai išrinkti ar paskirti komiteto nariai mokomi mokymo įstaigose, teikiančiose mokymo darbuotojų saugos ir sveikatos srityje paslaugas, vadovaujantis Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais. Komiteto narių mokymo klausimai sprendžiami sudarant kolektyvines sutartis;

6) už laiką, kurį komiteto narys vykdo jam pavestus įpareigojimus, susijusius su darbuotojų sauga ir sveikata, ar mokosi, jam mokamas vidutinis darbo užmokestis.

3. Darbdavys, vadovaudamasis Darbuotojų saugos ir sveikatos komitetų bendraisiais nuostatais, rengia įmonės komiteto ar laivo komiteto nuostatus. Suderinęs su darbuotojų atstovais, šiuos nuostatus tvirtina darbdaviui atstovaujantis asmuo.

4. Vadovaudamasi įmonės komiteto nuostatais, įmonės profesinė sąjunga, o jeigu profesinės sąjungos nėra, – kiti darbuotojų atstovai, įmonės darbuotojų kolektyvo susirinkime organizuoja darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai rinkimus ir iš jų išrenka komiteto narius. Įmonės padalinių ir darbuotojų, kuriems atstovauja darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai, skaičių nustato darbuotojų atstovai. Jeigu įmonėje yra daugiau kaip vienas darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai, vienas iš jų renkamas vyresniuoju darbuotojų atstovu ir koordinuoja visų įmonės darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai veiklą. Kiekvienoje darbo pamainoje privalo būti ne mažiau kaip vienas darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai. Laive, vadovaujantis laivo komiteto nuostatais, darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai ir laivo komiteto narys (nariai) renkamas (renkami) laivo darbuotojų susirinkime.

5. Darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai atlieka šias funkcijas:

1) atstovauja įmonės darbuotojams komitete, dalyvauja darbdavio įgyvendinamose priemonėse darbuotojų saugai ir sveikatai įmonėje ar darbo vietose gerinti, iš jų – vertinant profesinę riziką ir įgyvendinant priemones rizikai šalinti ir (ar) mažinti;

2) dalyvauja darbdaviui atstovaujančiam asmeniui ar darbdavio įgaliotam asmeniui parenkant ir paskiriant darbuotojus, atsakingus už pirmosios pagalbos suteikimą, taip pat parenkant ir paskiriant darbuotojus, atsakingus už gelbėjimo darbų organizavimą, darbuotojų evakavimą galimų avarijų, stichinių nelaimių ar gaisrų atvejais (prieš paskirdamas tokius darbuotojus, darbdaviui atstovaujantis asmuo su darbuotojų atstovais saugai ir sveikatai konsultuojasi, juos paskyręs jiems praneša apie šių darbuotojų darbo vietas, įpareigojimus);

3) dalyvauja parenkant darbuotojams reikiamas ir tinkamas asmenines apsaugos priemones ir prižiūri, kad darbuotojai jomis naudotųsi;

4) darbuotojų atstovo pavedimu dalyvauja tiriant nelaimingus atsitikimus, profesines ligas ir incidentus;

5) darbdaviui atstovaujančio asmens arba padalinio vadovo nurodymu operatyviai praneša darbuotojams apie kilusius ar gresiančius jiems pavojus ir nurodo priemones, kurių reikia neatidėliotinai imtis, kad būtų išvengta pavojaus, padeda darbuotojams pavojaus atveju pereiti į saugias vietas.

6. Darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai turi teisę:

1) siūlyti ir reikalauti, kad padalinio vadovas, darbdaviui atstovaujantis asmuo imtųsi reikiamų priemonių darbuotojų saugai ir sveikatai užtikrinti;

2) dalyvauti vertinant profesinę riziką ir numatant prevencines priemones;

3) pranešti darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, jeigu įmonės padalinio vadovas nesiima reikiamų priemonių darbuotojų saugai ir sveikatai užtikrinti. Jeigu darbdaviui atstovaujantis asmuo nesiima priemonių rizikos veiksniams šalinti ar jiems mažinti, pranešti Valstybinei darbo inspekcijai;

4) gauti informaciją visais su darbuotojų sauga ir sveikata susijusiais klausimais iš padalinio vadovo, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos bei komiteto.

7. Darbdavys ar darbdaviui atstovaujantis asmuo suteikia darbuotojų atstovams saugai ir sveikatai reikalingą informaciją, aprūpina juos reikiamomis priemonėmis ir skiria pakankamai laiko jų darbo laiku jiems pavestoms funkcijoms, nustatytoms šio straipsnio 5 dalyje, atlikti ir jų teisėms, nustatytoms šio straipsnio 6 dalyje, įgyvendinti. Konkretus darbo valandų skaičius, reikalingas jų funkcijoms atlikti ir teisėms įgyvendinti, yra nustatomas darbo sutartyse arba kolektyvinėse sutartyse. Už šį laiką jiems mokamas ne mažesnis už vidutinį darbo užmokestis.

8. Darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai, atlikdami šio straipsnio 5 dalyje nurodytas funkcijas, neturi patirti finansinių nuostolių, jiems netaikoma administracinė ar kita atsakomybė, taip pat jie neturi patirti darbdaviui atstovaujančio asmens, darbdavio įgaliotų asmenų ar darbuotojų priešiškumo, jeigu savo veikloje vadovaujasi šiuo Įstatymu, kitais darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais.

9. Darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai taikomos Darbo kodekso 134 straipsnyje nustatytos garantijos. Darbuotojų atstovo saugai ir sveikatai įgaliojimus gali sustabdyti ar atšaukti jį išrinkę darbuotojų atstovai.

10. Darbuotojų atstovai mokomi įmonėje, mokymui skirtuose seminaruose, mokymo įstaigose, teikiančiose mokymo darbuotojų saugos ir sveikatos srityje paslaugas, vadovaujantis Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais, darbdavio lėšomis. Mokymosi laikotarpiu jiems mokamas vidutinis darbo užmokestis. Klausimai, susiję su darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai mokymu, sprendžiami įmonėje svarstant darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai mokymo klausimus komitete, sudarant įmonės kolektyvines sutartis.

11. Darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai privalo saugoti gamybines ir komercines paslaptis, kurias sužino atlikdami savo funkcijas.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. XI-802, 2010-05-11, Žin., 2010, Nr. 60-2961 (2010-05-25)
Nr. XI-2045, 2012-06-05, Žin., 2012, Nr. 69-3525 (2012-06-21)
Nr. XII-390, 2013-06-18, Žin., 2013, Nr. 73-3652 (2013-07-09)

III SKYRIUS
DARBO VIETŲ IR DARBO PRIEMONIŲ REIKALAVIMAI. VIDINĖ DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS KONTROLĖ ĮMONĖJE

14 straipsnis. Darbo vietų ir jų įrengimo bendrieji reikalavimai

1. Kiekvieno darbuotojo darbo vieta ir darbo vietų aplinka turi atitikti šio Įstatymo ir kitų darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus. Darbo vietos turi būti įrengtos taip, kad jose dirbantys darbuotojai būtų apsaugoti nuo galimų traumų, jų darbo aplinkoje nebūtų sveikatai kenksmingų ar pavojingų rizikos veiksnių. Įrengiant darbo vietas turi būti įvertintos darbuotojo fizinės galimybės.

2. Statinių ir jų patalpų, kuriuose įrengiamos darbo vietos, stabilumo ir tvirtumo, darbo vietų įrengimo, patalpose ir įmonės teritorijoje esančių judėjimo kelių bei evakuacinių išėjimų ir evakuacinių kelių įrengimo, elektros instaliacijos įrengimo, darbo vietų, esančių ne statiniuose įmonės teritorijoje (įmonei priklausančiame nuosavybės teise arba įstatymų nustatyta tvarka įmonės valdomame ar naudojamame žemės, vidaus ar jūros priekrantės vandenų plote su nustatytomis ribomis), bendruosius reikalavimus ir kitus darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos reikalavimus darbo vietoms nustato Darboviečių įrengimo bendrieji nuostatai. Juos tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras. Konkretūs darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos reikalavimai darbo vietų įrengimui įmonės statiniuose ir įmonės teritorijoje nustatomi projektuojant įmones, jų padalinius ar darbo vietas, įvertinant naudojamų darbo priemonių saugaus naudojimo reikalavimus, darbo, gamybos pobūdį, vadovaujantis Darboviečių įrengimo bendraisiais nuostatais ir kitais darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais, iš jų – higienos normomis.

3. Darbo patalpos, darbo vietos ir įmonės teritorija, kur galima rizika darbuotojų saugai, privalo būti pažymėtos darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nustatytais ženklais.

4. Statinių, iš jų įmonių statinių, kuriuose įrengiamos darbo vietos, pripažinimo tinkamais naudoti ir jų naudojimo tvarką nustato aplinkos ministras.

15 straipsnis. Darbo vietų įrengimas statybvietėse, naudingųjų iškasenų gavybos įmonėse, žvejybos laivuose, darbo priemonėse

1. Statybvietės turi atitikti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, nustatytus socialinės apsaugos ir darbo ministro ir aplinkos ministro patvirtintuose Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatuose. Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimai konkrečiai statybvietei nustatomi statinio techniniame projekte, vadovaujantis Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatais ir atitinkamais statybos techniniais reglamentais. Statybos darbų technologijos projekte numatomos konkrečios priemonės, užtikrinančios darbuotojų saugą ir sveikatą statinio statybos metu. Kai statinį projektuojant arba statant dalyvauja daugiau negu vienas rangovas, Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatuose nustatyta tvarka privalo būti paskirtas vienas ar keli saugos ir sveikatos koordinatoriai, kurių pareigos ir teisės nustatomos Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatuose.

2. Saugaus darbo organizavimo ir darbo vietų įrengimo reikalavimus naudingųjų iškasenų gavybos įmonėse nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras ir aplinkos ministras.

3. Darbo vietų įrengimo žvejybos laivuose reikalavimus nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras, susisiekimo ministras ir žemės ūkio ministras.

4. Darbo vietos, įrengtos darbo priemonėse, tiekiamose į rinką, iš jų – kelių transporto priemonėse, privalo atitikti privalomuosius saugos reikalavimus, nustatytus atitinkamais techniniais reglamentais. Darbo vietos naudojamose darbo priemonėse turi atitikti darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos reikalavimus, nustatytus socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintuose Darbo įrenginių naudojimo bendruosiuose nuostatuose, reikalavimus, nustatytus kitais darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais, bei saugaus naudojimo reikalavimus, nurodytus darbo priemonės gamintojo dokumentuose (šio Įstatymo 16 straipsnio 3 dalis).

Straipsnio pakeitimai:

Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)

16 straipsnis. Darbo priemonės

1. Įmonėje privalo būti naudojamos tik techniškai tvarkingos darbo priemonės, atitinkančios darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus. Darbo priemonės turi būti suprojektuotos, pagamintos ir įrengtos darbo vietoje taip, kad nebūtų sudaryta galimybė darbuotojui patekti į darbo priemonės pavojingas zonas, ypač zonas, kur yra judančios dalys; aukštos ar žemos temperatūros darbo priemonių paviršiai turi būti izoliuoti; darbo priemonių

valdymo įtaisai turi atitikti ergonominius reikalavimus; neturi būti galimybės darbo priemonę atsitiktinai įjungti, turi būti numatyta, kaip darbo priemonę operatyviai išjungti; darbo priemonių keliamas triukšmas, vibracija ar kita darbo aplinkos tarša neturi viršyti higienos normose nustatytų ribinių verčių (dydžių).

2. Įmonės įsigyjamos darbo priemonės privalo atitikti privalomuosius saugos reikalavimus. Privalomuosius darbo priemonių saugos reikalavimus bei jų atitikties įvertinimo procedūras nustato atitinkami techniniai reglamentai. Tais atvejais, kai gaminamoms ir tiekiamoms į rinką darbo priemonėms netaikomi techninių reglamentų nustatyti reikalavimai, darbo priemonės turi atitikti kitų darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nustatytus reikalavimus.

3. Saugaus darbo priemonių naudojimo reikalavimus nustato Darbo įrenginių naudojimo bendrieji nuostatai. Privalomi konkrečios darbo priemonės saugaus naudojimo reikalavimai nustatomi darbo priemonės dokumentuose (naudojimo taisyklėse, naudojimo instrukcijose). Juos kartu su darbo priemone privalo pateikti jos gamintojas. Įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos vietiniai (lokaliniai) norminiai teisės aktai, nurodyti šio Įstatymo 20 straipsnio 2 dalyje, rengiami įvertinant darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus, nurodytus Darbo įrenginių naudojimo bendruosiuose nuostatuose, kituose darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose, darbo priemonių naudojimo dokumentuose.

4. Potencialiai pavojingų įrenginių priežiūros tvarką nustato Potencialiai pavojingų įrenginių priežiūros įstatymas ir Energetikos įstatymas.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)

17 straipsnis. Įmonės vidaus eismas

1. Įmonės teritorijoje transporto priemonių eismas organizuojamas pagal atitinkamos transporto rūšies eismo taisykles.

2. Už visų rūšių transporto priemonių saugaus eismo organizavimą įmonės teritorijoje atsako darbdaviui atstovaujantis asmuo arba jo pavedimu darbdavio įgaliotas asmuo.

18 straipsnis. Darbuotojų apsauga nuo pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų bei biologinių medžiagų poveikio

1. Įmonės, kurių veikla susijusi su pavojingų cheminių medžiagų bei jų preparatų ir biologinių medžiagų naudojimu (naudoja, gamina, pakuoja, ženklina, sandėliuoja, transportuoja, tiekia kitiems naudotojams, tvarko jų atliekas), numato ir įgyvendina priemones, apsaugančias darbuotojus nuo tokių medžiagų poveikio. Darbdaviui atstovaujantis asmuo ar jo pavedimu darbdavio įgaliotas asmuo, siekdamas apsaugoti darbuotojus nuo pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų poveikio:

1) imasi priemonių pakeisti pavojingas chemines medžiagas ir preparatus nepavojingomis ar mažiau pavojingomis;

2) imasi visų reikiamų priemonių darbuotojų apsaugai nuo pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų poveikio;

3) organizuoja darbus taip, kad kuo mažiau darbuotojų patirtų pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų poveikį;

4) naudoja darbo priemones, technologinius procesus, organizuoja darbą taip, kad pavojingos cheminės medžiagos bei preparatai ir biologinės medžiagos nepakenktų darbuotojų sveikatai;

5) sudaro prevencinių priemonių ir gelbėjimo darbų planus galimoms avarijoms, kurių metu darbuotojai, kiti asmenys ir aplinka gali būti paveikti pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų veiksnių ir biologinių medžiagų.

2. Naudojant pavojingas chemines medžiagas bei preparatus ir biologines medžiagas, neturi būti viršijamos jų koncentracijos ribinės vertės (dydžiai) darbo aplinkos ore. Pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų koncentracijų ribines vertes (dydžius) darbo aplinkos ore nustato sveikatos apsaugos ministras ir socialinės apsaugos ir darbo ministras.

3. Įmonių, kurių veikla susijusi su pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų naudojimu, darbuotojai privalo būti supažindinti su įmonėje naudojamų konkrečių pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų poveikiu sveikatai. Darbuotojai, kurių bet kokia veikla (darbas) susijusi su pavojingomis cheminėmis medžiagomis

bei preparatais ir biologinėmis medžiagomis, privalo būti instruktuoti ir apmokyti saugiai dirbti su konkrečiomis pavojingomis cheminėmis medžiagomis bei preparatais ir biologinėmis medžiagomis.

4. Įmonių patalpos, kuriose vykdoma bet kokia veikla, susijusi su pavojingomis cheminėmis medžiagomis bei preparatais ir biologinėmis medžiagomis, privalo būti pažymėtos specialiais įspėjamaisiais ir (ar) įpareigojančiais ženklais. Naudojant pavojingą cheminę medžiagą, privaloma vadovautis informacija ir reikalavimais, nurodytais saugos duomenų lape. Jį gamintojas pateikia kartu su realizuojama pavojinga chemine medžiaga, preparatu ar biologine medžiaga.

5. Įmonės padaliniuose ir (ar) darbo vietose, kur naudojamos pavojingos cheminės medžiagos bei preparatai ir biologinės medžiagos, privalo būti įrengtos kolektyvinės apsaugos priemonės. Įmonės padaliniuose ir (ar) darbo vietose, kuriose yra degių, sprogių ar galinčių sukelti gaisrą, pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų, privalo būti įrengtos specialios sistemos, skirtos tokių pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų kiekiui darbo aplinkoje registruoti, darbuotojams apie kilusį pavojų saugai ir sveikatai įspėti.

6. Tais atvejais, kai kolektyvinės apsaugos priemonės neužtikrina darbuotojų apsaugos nuo cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų galimo poveikio, darbuotojai, dirbantys su cheminėmis medžiagomis bei preparatais ir biologinėmis medžiagomis, privalo būti aprūpinami atitinkamomis asmeninės apsaugos priemonėmis.

7. Darbdaviams atstovaujantys asmenys, darbdavių įgalioti asmenys, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos darbuotojai, darbuotojų atstovai, darbuotojai turi žinoti ir mokėti taikyti specialias pirmosios pagalbos priemones pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų sukeltų ūmių sveikatos sutrikimų atveju. Tokių pirmosios pagalbos priemonių sąrašą nustato sveikatos apsaugos ministras.

8. Darbuotojų apsaugos nuo cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų poveikio reikalavimus nustato socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro patvirtinti atitinkami darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai.

9. Šiame straipsnyje nustatyti darbuotojų apsaugos nuo pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių veiksnių rizikos bendrieji reikalavimai taikomi bet kuriai veiklai, susijusiai su pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų atliekų tvarkymu.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. XI-2045, 2012-06-05, Žin., 2012, Nr. 69-3525 (2012-06-21)

19 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos vidinė kontrolė įmonėje

1. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, organizuodamas darbą įmonėje, nustato darbuotojų saugos ir sveikatos būklės vidinę kontrolę, darbo ir poilsio režimą, darbo apmokėjimą taip, kad būtų sudarytos sąlygos, skatinančios darbuotojus laikytis darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų.

2. Darbdavys imasi priemonių darbuotojų saugai ir sveikatai užtikrinti ir organizuoja darbuotojų saugos ir sveikatos būklės vidinę kontrolę įmonėje. Tuo tikslu darbdaviui atstovaujantis asmuo ar jo pavedimu darbdavio įgaliotas asmuo:

1) organizuoja rizikos darbuotojų saugai ir sveikatai vertinimą, kaip nurodyta šio Įstatymo 39 straipsnyje ir kituose darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose;

2) neteko galios nuo 2012-07-01;

3) vadovaudamasis profesinės rizikos įvertinimo rezultatais, nustato darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų laikymosi kontrolės tvarką įmonėje;

4) tvirtina įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos nuostatus ir (ar) įmonės darbuotojų saugos specialistų pareigybės aprašymus (instrukcijas);

5) įpareigoja padalinių vadovus įgyvendinti darbuotojų saugos ir sveikatos gerinimo priemones ir kontroliuoti, kaip laikomasi darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų.

3. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, nustatydamas vidinę darbuotojų saugos ir sveikatos būklės kontrolę įmonėje ir numatydamas priemones darbuotojų saugai ir sveikatai gerinti, vadovaujasi šiais bendraisiais rizikos vertinimo ir darbuotojų saugos ir sveikatos užtikrinimo principais:

1) rizikos darbuotojų saugai ir sveikatai vengimu, rizikos veiksnių ir jų poveikio mažinimu;

2) rizikos, kurios neįmanoma išvengti, galimo poveikio darbuotojų saugai ir sveikatai įvertinimu;

3) nustatytos rizikos priežasčių šalinimu;

4) darbuotojo galimybių atlikti pavestą darbą vertinimu (nustatant, ar darbo procesas, darbo vietos įrengimas, parinktos darbo priemonės, darbo metodai, nustatytas darbo ar gamybos tempas atitinka darbuotojo galimybes);

5) techninės pažangos priemonių taikymu įrengiant darbo vietas, sudarant saugią ir sveiką darbo aplinką, parenkant darbo priemones;

6) pavojingų darbo procesų pakeitimu nepavojingais arba ne tokiais pavojingais;

7) pirmenybe kolektyvinių darbuotojų saugos ir sveikatos priemonėms, o ne asmeninėms apsaugos priemonėms;

8) darbuotojų aprūpinimu asmeninėmis apsaugos priemonėmis;

9) darbuotojų mokymu ir instruktavimu, jiems privalomais nurodymais laikytis darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų;

10) kitų reikiamų darbuotojų saugos ir sveikatos priemonių taikymu.

4. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, nustatydamas darbuotojų saugos ir sveikatos vidinės kontrolės tvarką įmonėje, ją svarsto su darbuotojais, su darbuotojų atstovais saugai ir sveikatai, darbuotojų saugos ir sveikatos komitetu ir jiems praneša apie įpareigojimus, duotus padalinių vadovams dėl darbuotojų saugos ir sveikatos vidinės kontrolės ir priemonių įgyvendinimo įmonėje, padaliniuose, darbo vietose.

5. Darbdaviui atstovaujantis asmuo šiame straipsnyje nurodytas priemones ar jų dalį įgyvendinti gali pavesti darbdavio įgaliotam asmeniui (asmenims), nurodytiems šio Įstatymo 32 straipsnyje.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. XI-2045, 2012-06-05, Žin., 2012, Nr. 69-3525 (2012-06-21)

20 straipsnis. Norminiai teisės aktai, reglamentuojantys saugų darbų organizavimą ir jų vykdymą įmonėse

1. Darbai įmonėje turi būti organizuojami vadovaujantis šiuo Įstatymu ir kitais darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais.

2. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, vadovaudamasis darbuotojų saugos ir sveikatos užtikrinimo principais, numatytais šio Įstatymo 19 straipsnio 2 dalyje, ir darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais, technologinių procesų bei darbo priemonių dokumentais, įvertinęs profesinę riziką įmonėje, rengia įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos vietinius (lokalinius) norminius teisės aktus (darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijas, saugaus darbų atlikimo taisykles ar instrukcijas ir kitus reikiamus įmonės vietinius (lokalinius) norminius teisės aktus).

3. Darbuotojai privalo laikytis darbdaviui atstovaujančio asmens patvirtintų įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos vietinių (lokalinių) norminių teisės aktų (toliau – įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai dokumentai) bei darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų, su kuriais supažindinami pasirašytinai, reikalavimų.

21 straipsnis. Privalomi sveikatos patikrinimai

1. Privalomi darbuotojų sveikatos patikrinimai atliekami darbuotojams, nurodytiems Darbo kodekso 265 straipsnyje. Darbdavys tvirtina darbuotojų, kuriems privaloma pasitikrinti sveikatą, sąrašą ir sveikatos tikrinimo grafiką, kontroliuoja, kaip laikomasi šio grafiko. Tuo atveju, kai darbuotojo sveikata nepatikrinama grafike nustatytu laiku dėl ne nuo darbuotojo priklausančių priežasčių, darbuotojas turi teisę atsisakyti dirbti dėl galimo pavojaus savo sveikatai.

2. Darbuotojai, pajutę neigiamą darbo ar darbo aplinkos poveikį sveikatai, turi teisę pasitikrinti sveikatą kitu laiku, negu nustatytas privalomo sveikatos tikrinimo grafike. Darbdavys privalo suteikti darbuotojui pakankamai laiko pasitikrinti sveikatą. Vidutinį darbo užmokestį darbuotojui už laiką, kurio metu jis tikrinosi sveikatą savo iniciatyva, moka darbdavys tais atvejais, kai sveikatos priežiūros įstaigos išvadoje nurodyta, kad darbas ir (ar) darbo aplinka pakenkė darbuotojo sveikatai.

3. Darbuotojų, vairuojančių antžeminio, oro ir vandens transporto priemones, sveikatos patikrinimų prieš jiems išvykstant į reisą tvarką nustato darbdavys.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)

22 straipsnis. Darbuotojų evakavimo bei avarijų prevencijos ir likvidavimo planai. Darbdavio ir darbuotojų veiksmai pavojaus atvejais

1. Darbdavys ar jam atstovaujantis asmuo, atsižvelgdamas į įmonės veiklos ypatumus ir dydį bei į kitus esančius asmenis, imasi būtinų pirmosios pagalbos, gaisrų gesinimo ir darbuotojų evakavimo priemonių ir pasirūpina, kad būtų užmegzti būtini ryšiai su išorės tarnybomis, ypač tomis, kurios teikia pirmąją ar skubią medicinos pagalbą, atlieka gelbėjimo darbus ir gesina gaisrus.

2. Kiekviena įmonė ir visi jos padaliniai privalo turėti darbuotojų evakavimo planus. Su evakavimo planais darbuotojai susipažįsta įsidarbindami įmonėje. Darbuotojų evakavimo planai iškabinami įmonės ir jos padalinių gerai matomose vietose. Darbdavio įgalioti asmenys, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos darbuotojai, darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai privalo būti gerai susipažinę su evakavimo planais, įmonės avarijų prevencijos ir likvidavimo planais ir priemonėmis, kurių privaloma imtis avarijų atvejais.

3. Darbdaviui atstovaujantis asmuo ar jo pavedimu darbdavių įgaliotas asmuo paskiria darbuotojus (jų sutikimu) ir organizuoja jų periodišką apmokymą, kaip apsaugoti savo ir kitų darbuotojų sveikatą bei gyvybę galimo pavojaus atveju, aprūpina juos pirmosios pagalbos ir kitomis reikiamomis priemonėmis, atsižvelgdamas į įmonės veiklos ypatumus, darbuotojų skaičių.

4. Iškilus pavojui įmonėje ar įmonės padalinyje, darbdaviui atstovaujantis asmuo, darbdavio įgalioti asmenys:

1) kaip galima greičiau informuoja visus darbuotojus, kuriems kyla arba gali kilti pavojus, apie riziką ir apie tai, kokių kolektyvinių ir asmeninių apsaugos priemonių reikia imtis arba jau buvo imtasi;

2) imasi visų reikiamų veiksmų darbams sustabdyti, duoda nurodymus patiems darbuotojams sustabdyti darbus, jeigu jie yra apmokyti tai padaryti, duoda nurodymus darbuotojams palikti darbo patalpas ir pereiti į saugią vietą;

3) kaip galima greičiau praneša atitinkamoms įmonės vidaus ir išorės tarnyboms (civilinės saugos, priešgaisrinės saugos, sveikatos priežiūros, policijai) apie pavojų ir nukentėjusius darbuotojus;

4) kol įmonei bus suteikta išorės tarnybų pagalba, likviduoti pavojų pasitelkia tam tikslui iš anksto apmokytus darbuotojus, nurodytus šio straipsnio 3 dalyje, taip pat įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos darbuotojus bei darbuotojų atstovus saugai ir sveikatai;

5) organizuoja pirmosios pagalbos suteikimą nukentėjusiesiems, taip pat darbuotojų evakavimą.

5. Likvidavus avariją, užgesinus gaisrą ar kitais atvejais, kai dar yra pavojus darbuotojų saugai ir sveikatai, darbdaviui atstovaujantis asmuo, padalinio vadovas ar kitas darbdavio įgaliotas asmuo negali duoti nurodymų darbuotojams tęsti ar pradėti darbą.

6. Darbuotojai pavojaus atveju turi teisę nutraukti darbą, išeiti iš darbo patalpos, palikti darbo vietas. Darbuotojų veiksmai pavojaus atvejais negali turėti jiems nepalankių pasekmių. Dėl darbuotojų veiksmų pavojaus atveju negali būti skiriamos drausminės ar administracinės nuobaudos, taikoma materialinė ar kitokia atsakomybė, jeigu jie siekė save ar kitus darbuotojus apsaugoti nuo pavojaus.

7. Įmonės atskiro struktūrinio padalinio, esančio kitoje negu įmonė teritorijoje ar vietovėje, vadovas darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais atestuojamas šio Įstatymo 26 straipsnyje nustatyta tvarka, darbdaviui atstovaujančio asmens pavedimu savarankiškai vykdo priemones, nustatytas šio straipsnio 3, 4 ir 5 dalyse.

8. Įmonėje, kurioje gaminamos ir (ar) naudojamos pavojingos cheminės medžiagos, yra įrengiamos specialios darbo aplinkos kontrolės sistemos ar prietaisai, skirti technologinių procesų kontrolei ir avarijų prevencijai, sudaromi avarijų prevencijos bei likvidavimo priemonių planai. Darbo aplinkos kontrolės sistemų ar prietaisų įrengimą, avarijų prevencijos ir likvidavimo planų įgyvendinimą kontroliuoja Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos ir Valstybinė darbo inspekcija.

9. Darbuotojas (darbuotojai) turi teisę atsisakyti dirbti, darbai taip pat privalo būti sustabdyti, jeigu padalinio vadovas ar kitas darbdavio įgaliotas asmuo, darbdaviui atstovaujantis

asmuo nesiima reikiamų priemonių pašalinti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimus ir apsaugoti darbuotoją (darbuotojus) nuo galimo pavojaus saugai ir sveikatai šiais atvejais: kai darbuotojas (darbuotojai) neapmokytas saugiai dirbti; sugedus darbo priemonei ar susidarius avarinei situacijai – pavojui; kai dirbama pažeidžiant nustatytus technologinius reglamentus; kai dirbama neįrengus reikiamų kolektyvinės apsaugos priemonių ir (ar) kai darbuotojas (darbuotojai) neaprūpinti asmeninėmis apsaugos priemonėmis; kitais atvejais, kai darbo aplinka kenksminga ir (ar) pavojinga sveikatai ar gyvybei. Darbų sustabdymo procedūra atliekama tokia tvarka:

1) darbuotojų saugos ir sveikatos komitetas, darbuotojų atstovai turi teisę pareikalauti, kad padalinio vadovas ar kitas darbdavio įgaliotas asmuo, ar darbdaviui atstovaujantis asmuo sustabdytų darbus;

2) jei padalinio vadovas ar kitas darbdavio įgaliotas asmuo, ar darbdaviui atstovaujantis asmuo atsisako vykdyti darbuotojų saugos ir sveikatos komiteto ar darbuotojų atstovo saugai ir sveikatai reikalavimą, darbuotojų saugos ir sveikatos komitetas arba darbuotojų atstovas apie tai praneša Valstybinei darbo inspekcijai;

3) darbo inspektorius, įvertinęs darbuotojų saugos ir sveikatos būklę, gali priimti sprendimą sustabdyti darbus ir surašyti reikalavimą darbdaviui atstovaujančiam asmeniui;

4) jei padalinio vadovas ar kitas darbdavio įgaliotas asmuo ar darbdaviui atstovaujantis asmuo atsisako vykdyti darbo inspektoriaus reikalavimą, darbo inspektorius turi teisę kreiptis į policiją pagalbos, kad būtų įvykdytas reikalavimas sustabdyti darbus ir iš pavojingų darbo vietų ar zonų būtų išvesti darbuotojai;

5) kol bus įvykdytas darbuotojų atstovo, darbuotojų saugos ir sveikatos komiteto ar darbo inspektoriaus reikalavimas sustabdyti darbus, darbuotojai, kurių saugai ir sveikatai gresia pavojus, turi teisę nutraukti darbą, palikti darbo vietą ar patalpą. Šiuo atveju darbdaviui atstovaujantis asmuo negali skirti drausminių nuobaudų ar taikyti kitokios atsakomybės.

10. Darbo inspektoriai, įmonės inspektavimo metu nustatę pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai, šio straipsnio 9 dalyje nustatytais atvejais turi teisę pareikalauti, kad darbdaviui atstovaujantis asmuo, padalinio vadovas ar kitas darbdavio įgaliotas asmuo sustabdytų darbus.

11. Darbai privalo būti sustabdyti ir kitais atvejais, numatytais Darbo kodekso 266 straipsnio 9 dalyje.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. IX-2005, 2004-02-05, Žin., 2004, Nr. 28-876 (2004-02-21)
Nr. IX-2507, 2004-10-26, Žin., 2004, Nr. 163-5945 (2004-11-09)
Nr. XI-802, 2010-05-11, Žin., 2010, Nr. 60-2961 (2010-05-25)
Nr. XI-2045, 2012-06-05, Žin., 2012, Nr. 69-3525 (2012-06-21)
Nr. XII-390, 2013-06-18, Žin., 2013, Nr. 73-3652 (2013-07-09)

23 straipsnis. Įmonės buities, sanitarinės ir higienos patalpos

1. Įmonėse darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nustatyta tvarka įrengiamos poilsio, persirengimo, drabužių, avalynės, asmeninių apsaugos priemonių laikymo patalpos arba vietos, sanitarinės bei asmens higienos patalpos su prausyklomis, dušais, tualetais.

2. Įmonėse, kuriose naudojamos pavojingos medžiagos ar yra kitų sveikatai kenksmingų veiksnių, sanitarinės bei asmens higienos patalpos įrengiamos laikantis tokių patalpų įrengimo specialių reikalavimų. Tokių sanitarinių bei asmens higienos patalpų įrengimo reikalavimai nustatomi darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose, atsižvelgiant į darbo pobūdį, naudojamas medžiagas, darbuotojų skaičių.

3. Įmonės darbo medicinos punktai, maitinimo patalpos įmonėje įrengiami pagal tokių patalpų įrengimo reikalavimus, įvertinant darbo (technologinio proceso) pobūdį, darbuotojų skaičių.

4. Buities, sanitarinių ir higienos patalpų įrengimo reikalavimus nustato Vyriausybė.

24 straipsnis. Gyvenamųjų patalpų reikalavimai

1. Darbdavio suteikiamos patalpos darbuotojams laikinai gyventi dėl darbo vietų kilnojamojo pobūdžio privalo tenkinti minimalius tokių patalpų buities ir higienos reikalavimus.

2. Buities ir higienos patalpų, skirtų laikinai apgyvendinti darbuotojus, reikalavimus nustato socialinės apsaugos ir darbo ministro ir aplinkos ministro patvirtinti Darboviečių įrengimo

statybvietėse nuostatai, kiti norminiai teisės aktai, reglamentuojantys higienos reikalavimus gyvenamosioms patalpoms.

IV SKYRIUS
DARBDAVIŲ BEI DARBUOTOJŲ PAREIGOS IR TEISĖS

PIRMASIS SKIRSNIS
DARBDAVIŲ PAREIGOS IR TEISĖS

25 straipsnis. Darbdavio pareigos sudarant saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas

Darbdaviui atstovaujantis asmuo, įgyvendindamas darbdavio pareigą sudaryti darbuotojams saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas visais su darbu susijusiais aspektais:

1) imasi priemonių, kad įmonės statiniai, kuriuose įrengtos darbo vietos, pačios darbo vietos, darbo priemonės, darbo aplinka atitiktų darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nustatytus reikalavimus;

2) organizuoja arba paveda darbdavio įgaliotam asmeniui organizuoti profesinės rizikos vertinimą ir tuo pagrindu įvertina (nustato) faktinę darbuotojų saugos ir sveikatos būklę įmonėje, padaliniuose ir atskirose darbo vietose. Nustačius, kad darbuotojų saugos ir sveikatos būklė neatitinka darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų, darbdaviui atstovaujantis asmuo organizuoja reikiamų priemonių parengimą ir įgyvendinimą;

3) pagal darbuotojų saugos ir sveikatos būklę įmonėje sprendžia, kokias kolektyvines saugos priemones naudoti, organizuoja kolektyvinių apsaugos priemonių įrengimą ir, jeigu jos nepakankamai apsaugo darbuotojus nuo rizikos, darbuotojus aprūpina asmeninėmis apsaugos priemonėmis, organizuoja tokių priemonių patikrinimus, aprūpina darbuotojus saugiomis darbo priemonėmis, diegia saugius darbo bei technologijos procesus, darboviečių vietose, kur galima rizika, įrengia saugos ženklus, įrengia buities, sanitarines ir asmens higienos patalpas;

4) užtikrina, kad darbuotojai įsidarbindami ir darbo metu įmonėje gautų išsamią informaciją apie darbuotojų saugos ir sveikatos organizavimą įmonėje, apie esamą ar galimą profesinę riziką, parengtas priemones rizikai šalinti ir (ar) mažinti, apie paskirtus darbuotojus, atsakingus už pirmosios pagalbos suteikimą, gelbėjimo darbų organizavimą, darbuotojų evakavimą galimų avarijų, stichinių nelaimių ar gaisrų atvejais, ir apie gaisrų gesinimo bei evakavimo priemones, taip pat informaciją apie Valstybinės darbo inspekcijos atlikto įmonės inspektavimo rezultatus;

5) tvirtina darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijas, pareigybių aprašymus, vykdo kolektyvinės sutarties įsipareigojimus dėl darbuotojų saugos ir sveikatos gerinimo;

6) organizuoja arba paveda darbdavio įgaliotam asmeniui organizuoti darbuotojų instruktavimą užtikrinant, kad darbuotojai būtų instruktuojami priimant į darbą, perkeliant į kitą darbą, pakeitus darbo organizavimą, pradėjus naudoti naujas ar modernizuotas darbo priemones, pradėjus naudoti naujas technologijas, pakeitus ar priėmus naujus darbuotojų saugos ir sveikatos norminius teisės aktus. Nustato darbuotojų mokymo ir žinių iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities tikrinimo tvarką;

7) sudaro sąlygas šio Įstatymo 12 ir 13 straipsniuose numatytų įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos, darbuotojų saugos ir sveikatos komiteto veiklai;

8) užtikrina Darbo kodekso ir kitų norminių teisės aktų nustatytą darbuotojų darbo ir poilsio laiką, organizuoja darbuotojų dirbto darbo laiko apskaitos žiniaraščių pildymą;

9) organizuoja arba paveda darbdavio įgaliotam asmeniui organizuoti privalomus darbuotojų sveikatos patikrinimus. Sudaro darbuotojams sąlygas pasitikrinti sveikatą darbuotojų darbo laiku;

10) perkelia darbuotojus (jų sutikimu) į kitą darbą, atsižvelgdamas į Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos arba sveikatos priežiūros įstaigos, patikrinusios darbuotojų sveikatą, išvadą;

11) užtikrina, kad darbuotojų saugos ir sveikatos specialistai, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnyba, darbdavio įgaliotas asmuo, atliekantis darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas, fiziniai ar juridiniai asmenys, atliekantys darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos

funkcijas ar jų dalį, gautų informaciją apie darbuotojų priėmimą dirbti, kuri reikalinga tinkamai organizuoti darbuotojų saugos ir sveikatos prevencines priemones, skirtas visiems darbuotojams;

12) vadovaudamasis Vyriausybės patvirtintais Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatais, Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatais, pats praneša arba paveda darbdavio įgaliotam asmeniui pranešti apie nelaimingus atsitikimus darbe, profesines ligas atitinkamoms valstybės institucijoms, sudaro sąlygas tirti nelaimingus atsitikimus darbe ir profesines ligas;

13) kontroliuoja, kaip darbuotojai laikosi darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų, įmonėje nustatyta tvarka nušalina nuo darbo darbuotojus, kurie nesilaiko darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų;

14) Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatų bei Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatų nustatyta tvarka organizuoja arba paveda darbdavio įgaliotam asmeniui organizuoti nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų registravimą;

15) sudaro arba paveda darbdavio įgaliotam asmeniui sudaryti nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesinėmis ligomis, dėl kurių darbuotojas neteko darbingumo ilgiau kaip 3 darbo dienoms, sąrašus, registruoja incidentus;

16) atlieka kitas pareigas ir įgyvendina reikiamas priemones, sudarydamas darbuotojams saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)
Nr. XI-1202, 2010-12-02, Žin., 2010, Nr. 148-7567 (2010-12-18)
Nr. XI-2045, 2012-06-05, Žin., 2012, Nr. 69-3525 (2012-06-21)
Nr. XII-390, 2013-06-18, Žin., 2013, Nr. 73-3652 (2013-07-09)

26 straipsnis. Darbdaviui atstovaujančio asmens, darbdavio įgalioto asmens atestavimas

1. Darbdaviams atstovaujančių asmenų, taip pat darbdavių fizinių asmenų, individualių (personalinių) įmonių savininkų, darbdavių ūkininkų žinios iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities privalomai tikrinamos (darbuotojai atestuojami) Darbo kodekso 268 straipsnyje nustatytu periodiškumu ir Vyriausybės nustatyta tvarka. Darbdaviams atstovaujančių asmenų, iš jų darbdavių fizinių asmenų, individualių (personalinių) įmonių savininkų, darbdavių ūkininkų, kurie nesteigia įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos ar šios tarnybos funkcijoms atlikti nesamdo darbuotojų saugos ir sveikatos specialistų ir patys atlieka tarnybos funkcijas, bei darbdavio įgaliotų asmenų, kuriems pavesta atlikti tarnybos funkcijas, žinios iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities tikrinamos kaip įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos specialistų, nurodytų šio Įstatymo 12 straipsnio 2 dalyje.

2. Įmonės atskiro struktūrinio padalinio, esančio kitoje negu įmonė teritorijoje ar vietovėje, vadovo, kuris darbdaviui atstovaujančio asmens pavedimu ir jo kontroliuojamas įgyvendina reikiamas priemones, kad tokiame įmonės padalinyje sudarytų saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas, žinios iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities tikrinamos tokia pat tvarka kaip darbdaviui atstovaujančio asmens.

3. Ištyrus sunkų ar mirtiną nelaimingą atsitikimą darbe, profesinę ligą ir nustačius, kad darbdaviui atstovaujantis asmuo ar šio straipsnio 2 dalyje nurodytas padalinio vadovas nesusipažinęs arba nepakankamai susipažinęs su darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimais, arba nustačius, kad žinojo apie darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimus, bet nesiėmė priemonių žinomiems pažeidimams pašalinti, vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius gali pareikalauti, kad darbdaviui atstovaujantis asmuo, padalinio vadovas pakartotinai pasitikrintų darbuotojų saugos ir sveikatos srities žinias.

4. Darbdaviui atstovaujantis asmuo savarankiškai nustato darbdavio įgaliotų asmenų, išskyrus darbdavio įgaliotą asmenį, kuriam pavesta atlikti įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas, bei įmonės atskiro struktūrinio padalinio, esančio kitoje negu įmonė teritorijoje ar vietovėje, vadovo, mokymo ir atestavimo poreikį.

5. Darbdavių, darbdaviams atstovaujančių asmenų, kurie gali būti atleidžiami nuo darbuotojų saugos ir sveikatos srities žinių patikrinimo (atestavimo), sąrašą tvirtina Vyriausybė.

27 straipsnis. Darbuotojų instruktavimas ir mokymas

1. Darbdavys negali reikalauti, kad darbuotojas pradėtų darbą įmonėje, jeigu jis neinstruktuotas saugiai dirbti jam pavestą darbą. Darbuotojai instruktuojami šio Įstatymo 25 straipsnio 6 punkte nustatytais ir kitais atvejais, kai darbdaviui atstovaujantis asmuo, darbdavio įgaliotas asmuo nusprendžia, kad to reikia siekiant apsaugoti darbuotojus nuo traumų ar profesinių ligų. Kai darbuotojui nepakanka profesinių įgūdžių arba instruktavimo metu suteiktų žinių, kad darbuotojas galėtų saugiai dirbti ir nebūtų pakenkta jo sveikatai, darbdaviui atstovaujantis asmuo, darbdavio įgaliotas asmuo organizuoja darbuotojo mokymą darbo vietoje, įmonėje ar mokymo įstaigose, kurios vykdo mokymą vadovaudamosi šio Įstatymo 12 straipsnio 2 dalyje nurodytais Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais. Darbuotojų instruktavimo ir mokymo tvarką įmonėje nustato darbdaviui atstovaujantis asmuo.

2. Darbuotojas, darbdavių susitarimu pasiųstas laikinam darbui į įmonę iš kitos įmonės, negali pradėti dirbti tol, kol jis neinformuotas apie esamus ir galimus rizikos veiksnius įmonėje, į kurią jis pasiųstas dirbti, neinstruktuotas saugiai dirbti konkrečioje darbo vietoje, nepaisant to, kad įmonėje, kurioje jis nuolat dirba, buvo nustatyta tvarka instruktuotas ir apmokytas saugiai dirbti. Į kitą įmonę pasiųstiems dirbti darbuotojams taip pat privalo būti suteikta informacija apie įmonėje paskirtus darbuotojus, atsakingus už pirmosios pagalbos suteikimą, gelbėjimo darbų organizavimą, darbuotojų evakavimą galimų avarijų, stichinių nelaimių ar gaisrų atvejais, ir apie gaisrų gesinimo bei evakavimo priemones, taip pat jie turi būti supažindinti su šio Įstatymo 22 straipsnyje nurodytais darbuotojų evakavimo planais. Darbuotojus, atliekančius kitose įmonėse darbus ar teikiančius paslaugas, ir darbuotojus, atliekančius įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatytas kontrolės funkcijas, instruktuoja jų darbdaviai.

3. Darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijų, pagal kurias instruktuojami darbuotojai, dirbantys bet kurios ekonominės veiklos rūšies įmonėje, rengimo ir darbuotojų, nurodytų šio straipsnio 2 dalyje, instruktavimo tvarką nustato Valstybinė darbo inspekcija.

4. Naudoti potencialiai pavojingus įrenginius, kurių kategorijų sąrašą tvirtina Vyriausybė, atlikti nuolatinę privalomą priežiūrą jų eksploatavimo metu leidžiama darbuotojams, įgijusiems specialių žinių ir išlaikiusiems tokių žinių patikrinimo egzaminą vadovaujantis Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais. Darbuotojų, naudojančių potencialiai pavojingus įrenginius, kuriems nenustatyti privalomi įgaliotų potencialiai pavojingų įrenginių techninės būklės įstaigų tikrinimai, mokymo ir žinių patikrinimo tvarką nustato darbdavys.

5. Darbuotojų, dirbančių pavojingus darbus, kurių sąrašą tvirtina Vyriausybė, mokymo ir žinių iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities patikrinimo bei šių darbų saugaus atlikimo tvarką nustato darbdavys, išskyrus atvejus, kai įstatymai ar kiti norminiai teisės aktai nustato kitokią šių darbuotojų mokymo, žinių tikrinimo bei saugaus darbų atlikimo tvarką.

6. Atsižvelgiant į ekonominės veiklos rūšių įmonių ypatumus ir profesinę riziką, Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendrųjų nuostatų pagrindu darbdaviai gali rengti ir suderinę su Valstybine darbo inspekcija tvirtinti atskirų ekonominės veiklos rūšių įmonių darbuotojų mokymo ir atestavimo nuostatus.

7. Atskiroms ekonominės veiklos rūšims įstatymai gali nustatyti kitokią darbuotojų mokymo ir žinių iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities tikrinimo tvarką, negu nustato Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendrieji nuostatai. Tokiu atveju darbuotojai mokomi ir jų žinios iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities tikrinamos tų įstatymų nustatyta tvarka.

8. Neteko galios nuo 2011 m. kovo 1 d.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)
Nr. XI-802, 2010-05-11, Žin., 2010, Nr. 60-2961 (2010-05-25)
Nr. XI-1202, 2010-12-02, Žin., 2010, Nr. 148-7567 (2010-12-18)
Nr. XI-2045, 2012-06-05, Žin., 2012, Nr. 69-3525 (2012-06-21)

28 straipsnis. Darbuotojų aprūpinimas saugos ir sveikatos priemonėmis

1. Kolektyvinių darbuotojų saugos ir sveikatos priemonių įrengimas darbo vietose ir (ar) darbo patalpose turi būti numatomas darbo ar gamybos technologinių procesų projektavimo metu, įvertinant darbo ar gamybos procesuose naudojamas medžiagas, darbo priemones ir galimus rizikos veiksnius. Pasikeitus darbo, technologiniams procesams ar pradėjus naudoti medžiagas,

darbo priemones, darbdavys, įvertinęs profesinę riziką, prireikus tobulina esamas ir (ar) įrengia naujas kolektyvines apsaugos priemones.

2. Jei kolektyvinės apsaugos priemonės neužtikrina darbuotojų apsaugos nuo rizikos veiksnių, darbuotojams privalo būti išduodamos asmeninės apsaugos priemonės. Asmeninės apsaugos priemonės darbuotojui išduodamos tik įvertinus jį veikiančius rizikos veiksnius ir turi būti parenkamos tokios, kad apsaugotų darbuotoją nuo rizikos veiksnių poveikio. Asmeninės apsaugos priemonės turi būti pritaikytos darbui, patogios naudoti, neturi sudaryti papildomų pavojų darbuotojų saugai ir atitikti darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus.

3. Darbdavio įgalioti asmenys organizuoja asmeninių apsaugos priemonių laikymą, džiovinimą, skalbimą, valymą, taisymą, tikrinimą konkrečios asmeninės apsaugos priemonės dokumentuose, kuriuos kartu su priemone pateikia asmeninės apsaugos priemonės gamintojas, nustatyta tvarka.

4. Jeigu darbai yra susiję su užteršimu, darbuotojams nemokamai turi būti duodamos asmens higienos priemonės (muilas, rankšluosčiai ir kita). Jei darbai susiję su pavojingų cheminių medžiagų ar jų preparatų naudojimu darbuotojams, atsižvelgiant į cheminės medžiagos saugos duomenų lapo informaciją apie medžiagos ar preparato savybes ir nuorodas dėl kenksmingumo pašalinimo priemonių naudojimo, privalo būti nemokamai išduodamos kenksmingumo pašalinimo priemonės.

5. Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatus ir privalomuosius šių priemonių saugos reikalavimus tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras.

29 straipsnis. Sveikatos priežiūros paslaugų organizavimas

1. Padalinio vadovas, o kai jo nėra – darbdavio įgaliotas asmuo ar darbdaviui atstovaujantis asmuo privalo organizuoti pirmosios pagalbos suteikimą darbuotojams ir, jeigu reikia, iškviesti greitąją medicinos pagalbą nelaimingų atsitikimų darbe, ūmių susirgimų darbe atvejais.

2. Padalinio vadovas, o kai jo nėra – darbdavio įgaliotas asmuo ar darbdaviui atstovaujantis asmuo privalo skubiai organizuoti darbuotojų, susirgusių darbo vietoje arba nukentėjusių nuo traumų ar ūmių ligų, gabenimą į sveikatos priežiūros įstaigas, kai nebūtina kviesti greitosios medicinos pagalbos arba kai dėl nenumatytų priežasčių ar aplinkybių greitoji medicinos pagalba nesuteikiama.

3. Įmonių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos, įmonių darbo medicinos punktai atlieka sveikatos priežiūros funkcijas, numatytas Įmonių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybų pavyzdiniuose nuostatuose. Įmonės kolektyvinėje sutartyje gali būti numatyta teikti įmonės darbuotojams ir kitas sveikatos priežiūros paslaugas.

4. Įmonės padaliniuose gerai matomose vietose turi būti priemonės, reikalingos pirmajai pagalbai suteikti, nuorodos (ženklai), kur yra medicinos punktas.

5. Darbuotojai, kuriems yra pavojus susirgti užkrečiamąja liga, skiepijami darbdavio lėšomis. Darbuotojų, kurie skiepijami darbdavio lėšomis, profesijų ir pareigybių sąrašus tvirtina sveikatos apsaugos ministras.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)
Nr. XI-2045, 2012-06-05, Žin., 2012, Nr. 69-3525 (2012-06-21)

30 straipsnis. Dviejų ir daugiau darbdavių pareigos organizuojant darbus toje pačioje darbo vietoje ar darbo vietose

Du ir daugiau darbdavių, atlikdami darbus toje pačioje darbo vietoje ar darbo vietose, organizuoja darbą taip, kad būtų garantuota visų darbuotojų sauga ir sveikata, neatsižvelgiant į tai, kuriam darbdaviui darbuotojas dirba. Siekdami apsaugoti darbuotojus nuo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų, darbdaviai bendradarbiauja ir koordinuoja veiksmus, įgyvendindami darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų nuostatas, ir informuoja vienas kitą, darbuotojų atstovus, darbuotojų atstovus saugai ir sveikatai bei darbuotojus apie galimus pavojus ir rizikos veiksnius, prireikus parengia bendradarbiavimo ir veiksmų koordinavimo tvarkos aprašą.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. XI-1202, 2010-12-02, Žin., 2010, Nr. 148-7567 (2010-12-18)

31 straipsnis. Darbdavių teisės darbuotojų saugos ir sveikatos srityje

Kad būtų užtikrinta darbuotojų sauga ir sveikata, darbdaviams atstovaujantys asmenys turi teisę:

1) leisti įsakymus ir potvarkius dėl darbuotojų saugos ir sveikatos įmonėje ir reikalauti, kad darbuotojai dirbdami rūpintųsi savo ir kitų darbuotojų sauga bei sveikata, vykdytų jiems privalomų įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos norminių dokumentų ir darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų, kuriuos vykdyti jie buvo apmokyti ir (ar) instruktuoti, reikalavimus ir laikytųsi darbo bei technologinių procesų reglamentų, darbo tvarkos taisyklių, Darbo kodekso ir kitų norminių teisės aktų nustatytų darbo ir poilsio laiko normų;

2) darbuotojams, pažeidusiems darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, kuriuos jie privalo vykdyti, skirti drausmines nuobaudas, įstatymų nustatyta tvarka skirti tarnybines nuobaudas valstybės tarnautojams, įstatymų nustatyta tvarka reikalauti atlyginti pažeidimu padarytą žalą įmonei;

3) gauti iš valstybės institucijų informaciją darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais;

4) gauti Valstybinės darbo inspekcijos atlikto įmonės inspektavimo medžiagą ir su ja susipažinti;

5) siūlyti darbuotojų atstovams nustatyti įmonėje darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, užtikrinančius saugesnių ir sveikesnių darbo sąlygų sudarymą, negu numatyta darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose. Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimai, užtikrinantys saugesnių ir sveikesnių darbo sąlygų įmonėje sudarymą, numatomi įmonės kolektyvinėse sutartyse;

6) pavesti įmonės padalinių vadovams ir kitiems darbdavių įgaliotiems asmenims, taip pat darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai vykdyti užduotis, susijusias su darbuotojų sauga ir sveikata.

32 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos priemonių įgyvendinimo pavedimas padalinių vadovams ir kitiems darbdavio įgaliotiems asmenims

1. Darbdaviui atstovaujantis asmuo gali pavesti darbdavio įgaliotiems asmenims, iš jų – padalinių vadovams, įgyvendinti nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencines priemones, kaip nustatyta šio Įstatymo 11 ir kituose straipsniuose. Pavedimas įgyvendinti darbuotojų saugos ir sveikatos priemones įforminamas darbdaviui atstovaujančio asmens įsakymu, potvarkiu ar kitu dokumentu. Toks pavedimas gali būti numatytas padalinio vadovo ar kito darbdavio įgalioto asmens darbo sutartyje arba pareigybės aprašyme (instrukcijoje).

2. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, įgyvendindamas darbdavio pareigą sudaryti saugias ir sveikas darbo sąlygas, paveda:

1) padalinių vadovams įgyvendinti nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencines priemones įmonės padaliniuose;

2) padalinio vadovui, kuris vadovauja įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai ar šios tarnybos specialistams, koordinuoti prevencinių priemonių, skirtų darbuotojų apsaugai nuo traumų ir profesinių ligų įgyvendinimą, kontroliuoti, kaip įmonės darbuotojai laikosi darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų įmonės padaliniuose;

3) kitiems darbdavio įgaliotiems asmenims įgyvendinti nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencines priemones, kurios yra bendros padaliniams ir įmonei.

ANTRASIS SKIRSNIS
DARBUOTOJO PAREIGOS IR TEISĖS

33 straipsnis. Darbuotojo pareigos

1. Kiekvieno darbuotojo pareiga yra vykdyti įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos norminių dokumentų reikalavimus ir darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus, su kuriais jie supažindinti ir apmokyti juos vykdyti, ir kaip galima labiau rūpintis savo ir kitų darbuotojų sauga ir sveikata remiantis savo žiniomis ir vadovaujantis padalinio vadovo, darbdaviui atstovaujančio asmens duotais nurodymais. Darbuotojai, rūpindamiesi savo ir kitų darbuotojų sauga ir sveikata, privalo:

1) darbo priemones naudoti pagal darbo priemonių dokumentuose, darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijose nurodytus jų saugaus naudojimo reikalavimus;

2) tinkamai naudoti kolektyvines ir (ar) asmenines apsaugos priemones;

3) savavališkai neišjungti, nekeisti arba nešalinti naudojamose darbo priemonėse ar kituose įrengimuose, pastatuose, kitose įmonės vietose įrengtų saugos ir sveikatos apsaugos įtaisų (priemonių) ar ženklų, naudoti tokius įtaisus pagal jų paskirtį ir apie jų gedimus pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, padalinio vadovui, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui;

4) nedelsdami pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, padalinio vadovui, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai ar jos darbuotojams, darbuotojų saugos ir sveikatos komitetui, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui apie situaciją darbo vietose, darbo patalpose ar kitose įmonės vietose, kuri, jų įsitikinimu, gali kelti pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai. Pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, padalinio vadovui, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai ar jos darbuotojams, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui apie darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimus, kurių patys pašalinti negali arba neprivalo;

5) bendradarbiauti su darbuotojų atstovais saugai ir sveikatai, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos darbuotojais, padalinio vadovu ir kitais darbdavio įgaliotais asmenimis bei darbdaviui atstovaujančiu asmeniu įgyvendinant darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus bei priemones;

6) pagal galimybes ir turimas žinias imtis priemonių pašalinti priežastims, galinčioms sukelti traumas, ūmius apsinuodijimus, avarijas, apie tai nedelsiant pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, padalinio vadovui ir darbdaviui atstovaujančiam asmeniui;

7) nedelsdami pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, padalinio vadovui, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai ar jos darbuotojams, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui apie darbo metu gautas traumas, kitus su darbu susijusius sveikatos sutrikimus;

8) įmonėje nustatyta tvarka pasitikrinti sveikatą;

9) laikytis įmonės darbo tvarkos taisyklėse, darbo grafike nustatyto darbo ir poilsio režimo;

10) vykdyti padalinio vadovo, darbdaviui atstovaujančio asmens, kitų darbdavio įgaliotų asmenų bei pareigūnų, kontroliuojančių darbuotojų saugą ir sveikatą įmonėje, nurodymus.

2. Konkrečios darbuotojų pareigos saugant savo ir kitų darbuotojų sveikatą bei gyvybę nustatomos darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijose, pareigybių aprašymuose ir nuostatuose.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. XI-2045, 2012-06-05, Žin., 2012, Nr. 69-3525 (2012-06-21)
Nr. XII-390, 2013-06-18, Žin., 2013, Nr. 73-3652 (2013-07-09)

34 straipsnis. Darbuotojo teisės

Darbuotojas turi teisę:

1) reikalauti, kad darbdavys sudarytų saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas, įrengtų kolektyvinės apsaugos priemones, aprūpintų asmeninėmis apsaugos priemonėmis, kai kolektyvinės priemonės neapsaugo nuo rizikos veiksnių poveikio;

2) sužinoti iš darbuotojų atstovo saugai ir sveikatai, padalinio vadovo ar kito darbdavio įgalioto asmens ar darbdaviui atstovaujančio asmens apie darbo aplinkoje esančius sveikatai kenksmingus ir (ar) pavojingus veiksnius;

3) susipažinti su išankstinių ir periodinių privalomų sveikatos tikrinimų rezultatais, nesutikęs su patikrinimo rezultatais, sveikatą pasitikrinti pakartotinai. Reikalauti perkelti į kitą darbą, jeigu pagal Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ar sveikatos priežiūros įstaigos išvadą dėl sveikatos būklės negali dirbti darbo sutartyje numatyto darbo ar eiti pareigų;

4) pats tartis su padalinio vadovu, darbdaviui atstovaujančiu asmeniu dėl darbuotojų saugos ir sveikatos gerinimo arba tam įgalioti darbuotojų atstovą saugai ir sveikatai, darbuotojų atstovą;

5) atsisakyti dirbti, jeigu yra pavojus darbuotojų saugai ir sveikatai, atvejais, numatytais šio Įstatymo 22 straipsnio 9 dalyje. Jeigu darbdavys pažeidžia įstatymų nustatytus darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, Darbo kodekso nustatyta tvarka nutraukti neterminuotą ar terminuotą darbo sutartį;

6) įstatymų nustatyta tvarka reikalauti, kad būtų atlyginta žala, padaryta sveikatai dėl nesaugių darbo sąlygų;

7) iškilus klausimų dėl saugos ir sveikatos būklės darbo vietoje ar įmonėje, kreiptis į darbuotojų atstovą saugai ir sveikatai, padalinio vadovą, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą, darbuotojų saugos ir sveikatos komitetą, darbuotojų atstovus, darbdaviui atstovaujantį asmenį, Valstybinę darbo inspekciją, kitas valstybės institucijas ir įstaigas.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)
Nr. XII-390, 2013-06-18, Žin., 2013, Nr. 73-3652 (2013-07-09)

35 straipsnis. Darbuotojo atsisakymo dirbti dėl saugos ir sveikatos neužtikrinimo nagrinėjimo tvarka

1. Pavojaus saugai ir sveikatai atvejais, numatytais šio Įstatymo 22 straipsnio 9 dalyje, darbuotojas turi teisę nutraukti darbą ir nedelsdamas raštu pranešti padalinio vadovui ir darbdaviui atstovaujančiam asmeniui atsisakymo dirbti priežastis.

2. Jei darbdaviui atstovaujantis asmuo nesutinka su darbuotojo motyvais dėl darbuotojų saugos ir sveikatos neužtikrinimo, ginčai dėl darbuotojo atsisakymo dirbti nagrinėjami įstatymų nustatyta tvarka.

3. Nepagrįstas atsisakymas dirbti laikomas darbo drausmės pažeidimu ir už nedirbtą laiką darbuotojui darbo užmokestis nemokamas.

4. Už laiką, kurį darbuotojas pagrįstai atsisakė dirbti, darbuotojui mokamas vidutinis darbo užmokestis.

II DALIS
ATSKIRŲ DARBUOTOJŲ GRUPIŲ SAUGOS IR SVEIKATOS GARANTIJOS

V SKYRIUS
JAUNŲ ASMENŲ, MOTINYSTĖS, NEĮGALIŲJŲ SAUGA

Skyriaus pavadinimas keistas:
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)

36 straipsnis. Jaunų asmenų darbas

1. Vaikų darbas draudžiamas, išskyrus jų fizines galimybes atitinkančius lengvus darbus, neturinčius neigiamo poveikio vaiko saugai, sveikatai, fizinei, psichinei, moralinei ar socialinei raidai ir laikantis Vyriausybės nustatytų įdarbinimo sąlygų.

2. Darbdaviai privalo užtikrinti jauno asmens amžių atitinkančias darbo sąlygas. Jaunam asmeniui suteikiamas darbas privalo būti saugus, nekelti pavojaus sveikatai, fizinei ir protinei raidai, nepakenkti mokymuisi.

3. Šiame Įstatyme, kituose darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose nustatyti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimai jaunų asmenų darbui privalo būti taikomi nepaisant to, kokios rūšies darbo sutartis su jaunu asmeniu sudaryta.

4. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, priimdamas į darbą asmenis iki 18 metų ir sudarymas jiems saugias ir sveikas darbo sąlygas, vadovaujasi Vyriausybės patvirtinta Asmenų iki aštuoniolikos metų įdarbinimo, sveikatos patikrinimo ir jų galimybių dirbti konkretų darbą nustatymo tvarka, darbo laiku, jiems draudžiamų dirbti darbų, sveikatai kenksmingų, pavojingų veiksnių sąrašu.

5. Prieš įdarbindamas jauną asmenį, taip pat pasikeitus darbo sąlygoms jaunam asmeniui jau dirbant, darbdaviui atstovaujantis asmuo privalo organizuoti, kad būtų įvertinta:

1) ar darbas, į kurį numatoma skirti jauną asmenį, nepriskiriamas jauniems asmenims draudžiamam darbui, ar darbo aplinkoje nėra kenksmingų, pavojingų sveikatai veiksnių, kuriems esant į tokį darbą negali būti skiriami jauni asmenys;

2) ar darbo vieta ir darbo aplinka atitinka darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus;

3) pavojingų cheminių medžiagų naudojimas įmonėje ir galimas jų poveikis (būdas, koncentracija darbo aplinkos ore, trukmė);

4) darbo priemonių techninė būklė, pavojingų cheminių medžiagų saugojimo būklė, kad jauni asmenys dėl neatsargumo nebūtų jų paveikti;

5) darbo, gamybos technologinių procesų organizavimas, darbo priemonių išdėstymas, kad jauni asmenys nepatektų į įmonės padalinių darbo vietas, kuriose naudojamos pavojingos cheminės medžiagos;

6) jauno asmens gebėjimai suvokti ir vykdyti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus bei fizinės galimybės atlikti pavedamus darbus.

6. Apie galinčius kilti pavojus ir priemones šiems pavojams išvengti, taip pat apie įmonėje naudojamas priemones saugai užtikrinti ir sveikatai apsaugoti darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo informuoja jaunus asmenis jiems įsidarbinant ir bet kuriuo metu prireikus, be to, apie galimus pavojus ir priemones jiems išvengti privalo informuoti jų tėvus ar globėjus.

7. Jauniems asmenims nustatomas sutrumpintas darbo laikas:

1) paaugliams – ne daugiau kaip 8 valandos per parą kartu su kasdiene pamokų trukme ir ne daugiau kaip 40 valandų per savaitę kartu su pamokų trukme per savaitę;

2) vaikams, dirbantiems lengvus darbus – iki 2 valandų per dieną mokslo metų laiku ir 12 valandų per savaitę, jeigu dirbama trimestro arba semestro metu, tačiau ne tada, kai mokykloje vyksta pamokos, arba 7 valandos per dieną ir 35 valandos per savaitę, kai dirbama ne mažiau kaip savaitę ne mokslo metų laiku (šis darbo laikas gali būti pailgintas iki 8 valandų per dieną ir 40 valandų per savaitę vaikams, kuriems sukako 15 metų).

8. Įmonėje privalo būti sudarytas jaunesnių kaip 18 metų darbuotojų sąrašas.

9. Jauni asmenys negali vienu metu dirbti daugiau negu vienoje įmonėje (darbovietėje), jei bendra darbo trukmė viršija šio straipsnio 7 dalyje nustatytą darbo trukmę.

37 straipsnis. Motinystės sauga

1. Nėščioms, neseniai pagimdžiusioms, krūtimi maitinančioms moterims turi būti sudarytos saugios ir sveikos darbo sąlygos. Šios moterys turi teisę pasirinkti dirbti visą ar ne visą darbo laiką.

2. Nėščias, neseniai pagimdžiusias ar krūtimi maitinančias moteris draudžiama skirti darbams, kurie gali turėti neigiamą poveikį moters ar kūdikio sveikatai. Nėščioms, neseniai pagimdžiusioms ar krūtimi maitinančioms moterims kenksmingų darbo sąlygų ir pavojingų veiksnių sąrašą tvirtina Vyriausybė.

3. Vadovaujantis kenksmingų darbo sąlygų ir pavojingų veiksnių sąrašu bei profesinės rizikos įvertinimo rezultatais, privaloma nustatyti galimą poveikį nėščios, neseniai pagimdžiusios ar krūtimi maitinančios moters saugai ir sveikatai. Nustačius galimą poveikį, darbdaviui atstovaujantis asmuo privalo imtis Darbo kodekso 278 straipsnyje nustatytų priemonių.

38 straipsnis. Dirbančių neįgaliųjų saugos ir sveikatos garantijos

1. Dirbančių neįgaliųjų saugą ir sveikatą garantuoja Darbo kodeksas, šis Įstatymas, kiti įstatymai bei darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai. Papildomos saugos ir sveikatos garantijos neįgaliesiems gali būti numatytos kolektyvinėse sutartyse, darbo sutartyse.

2. Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimai dėl neįgaliojo darbo pobūdžio ir sąlygų privalomi darbdaviui ir darbuotojui.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)

III DALIS
DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS BŪKLĖS VERTINIMAS. PAGRINDINĖS PRANEŠIMŲ APIE NELAIMINGUS ATSITIKIMUS DARBE IR PROFESINES LIGAS BEI JŲ TYRIMĄ NUOSTATOS

VI SKYRIUS
DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS BŪKLĖS VERTINIMAS

39 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos būklės vertinimas

1. Darbuotojų saugos ir sveikatos būklė nustatoma pagal tai, kaip darbo priemonės ir darbo sąlygos įmonėje atitinka darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus, įvertinus profesinę riziką darbo vietose ar kitose įmonės vietose, kur darbuotojas gali būti darbo laiku.

2. Darbo priemonių, darbo sąlygų, iš jų – darbo aplinkos atitiktis darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimams nustatoma atlikus profesinės rizikos tyrimus ir įvertinus šio tyrimo rezultatus.

3. Darbdaviui atstovaujantis asmuo ar jo pavedimu darbdavio įgaliotas asmuo organizuoja profesinės rizikos vertinimą įmonėje. Tuo atveju, kai įmonėje nėra kompetentingo personalo darbo vietoms ar objektams, kur turi būti vertinama rizika, nustatyti, rizikai tirti ir pagal tyrimo rezultatus nustatyti, šioms paslaugoms įmonė samdo įstaigas ar asmenis iš kitur. Darbo vietas ar objektus, kur turi būti įvertinta profesinė rizika, darbdaviui gali nurodyti darbo inspektorius.

4. Profesinės rizikos vertinimo bendruosius nuostatus tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras. Kompetencijos reikalavimus rizikos veiksnių tyrimo įstaigoms nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras.

5. Informaciją apie darbuotojų saugos būklę ir darbo vietų atitiktį darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimams vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus nustatyta tvarka įmonės teikia Valstybinei darbo inspekcijai.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)

40 straipsnis. Darbo aplinka

1. Darbuotojams turi būti sudaryta tokia darbo aplinka, kad joje nebūtų pavojingų ir (ar) kenksmingų veiksnių, keliančių susižalojimo ar kitokio sveikatos pakenkimo riziką, o jei tokia rizika yra, ji turi būti kuo mažesnė ir turi būti numatytos priemonės tokiai rizikai šalinti.

2. Darbo aplinkos veiksnių leistinas ribines vertes (dydžius) nustato sveikatos saugos reglamentai (higienos normos) ir kiti darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai.

3. Darbuotojų, dirbančių darbo aplinkoje, kurioje kenksmingų veiksnių dydžiai viršija leistinas ribines vertes (dydžius) ir nėra galimybės techninėmis ar kitomis priemonėmis sumažinti jų iki darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose nustatytų leistinų ribinių verčių (dydžių), darbo laiko trukmė neturi viršyti 36 valandų per savaitę. Konkreti darbuotojų, dirbančių darbo aplinkoje, kurioje kenksmingų veiksnių vertės (dydžiai) viršija leistinas ribines ir nėra galimybės techninėmis ar kitomis priemonėmis sumažinti jų iki darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose nustatytų leistinų ribinių verčių (dydžių), kasdienė ir savaitės darbo laiko trukmė nustatoma įvertinant darbo aplinkos tyrimo rezultatus, vadovaujantis sveikatos apsaugos ministro patvirtintais sutrumpinto darbo laiko trukmės nustatymo pagal darbo aplinkos veiksnius kriterijais ir tvarka.

41 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos ekspertizės

1. Darbuotojų saugos ir sveikatos ekspertizė (darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų užtikrinimo atitikties įvertinimas) skiriama prieš pradedant naudoti naujas įmones ar įmonių padalinius, prieš tiekiant į rinką darbo priemones, asmenines apsaugos priemones, tiriant nelaimingų atsitikimų darbe ar profesinių ligų aplinkybes ir priežastis, sprendžiant ginčus, kilusius dėl profesinės rizikos įvertinimo duomenų tikrumo.

2. Įvertinimą, ar naujos įmonės arba jų padaliniai atitinka darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, reglamentuoja Statybos įstatymas ir atitinkami reglamentai.

3. Darbo priemonių, asmeninių apsaugos priemonių atitikties privalomiesiems saugos reikalavimams įvertinimo tvarką nustato atitinkami techniniai reglamentai.

4. Vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius tvirtina ekspertizių skyrimo tiriant nelaimingus atsitikimus darbe ir profesines ligas tvarką. Šios ekspertizės, jeigu jas atlieka ne valstybinės įstaigos, apmokamos iš Valstybinei darbo inspekcijai šiam tikslui skirtų lėšų.

VII SKYRIUS
NELAIMINGI ATSITIKIMAI DARBE, PROFESINĖS LIGOS

42 straipsnis. Nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų klasifikavimas

1. Nelaimingi atsitikimai darbe ir nelaimingi atsitikimai pakeliui į darbą ar iš darbo pagal jų pasekmes skirstomi į lengvus, sunkius, mirtinus:

1) lengvas nelaimingas atsitikimas darbe – įvykis, dėl kurio darbuotojas patiria traumą ir netenka darbingumo nors vienai dienai ir kuris nepriskiriamas sunkių nelaimingų atsitikimų darbe kategorijai;

2) sunkus nelaimingas atsitikimas darbe – įvykis, dėl kurio darbuotojas patiria sveikatai ir (ar) gyvybei pavojingą traumą. Sunkių traumų klasifikacinius požymius tvirtina sveikatos apsaugos ministras;

3) nelaimingas atsitikimas darbe, sukėlęs darbuotojo mirtį (toliau – mirtinas nelaimingas atsitikimas darbe) – įvykis, dėl kurio darbuotojas patiria sveikatai ir (ar) gyvybei pavojingą traumą ir dėl jos iš karto ar po kurio laiko miršta.

2. Pagal nukentėjusiųjų skaičių nelaimingi atsitikimai darbe skirstomi į pavienius nelaimingus atsitikimus darbe, kai traumą patiria vienas darbuotojas, ir grupinius nelaimingus atsitikimus darbe, kai traumą patiria daugiau negu vienas darbuotojas.

3. Pagal ryšį su darbu nelaimingi atsitikimai darbe skirstomi į susijusius su darbu ir nesusijusius su darbu:

1) nelaimingas atsitikimas darbe, susijęs su darbu – įvykis, kurį ištyrus nustatoma, kad jis įvyko atliekant darbo sutartimi sulygtą darbą ar kitą darbdavio pavestą ar su darbdavio žinia atliekamą darbą arba vykstant į darbą ar iš darbo;

2) nelaimingas atsitikimas, nesusijęs su darbu – įvykis, kurį ištyrus nustatoma, kad nukentėjusysis patyrė traumą ar mirė: norėdamas nusižudyti ar susižaloti; kai prieš jį buvo panaudotas smurtas, jeigu smurto aplinkybės ir motyvai nesusiję su darbu; kai darė nusikalstamą veiką; kai savavališkai (be darbdavio žinios) dirbo sau (savo interesais).

4. Profesinės ligos skirstomos pagal pasireiškimo laiką ir požymius:

1) lėtinė profesinė liga – darbuotojo sveikatos sutrikimas, kurį sukėlė vienas ar daugiau kenksmingų veiksnių per tam tikrą darbo laiką;

2) ūmi profesinė liga – staigus darbuotojo sveikatos sutrikimas, kurį sukėlė trumpalaikis (vienkartinis arba per vieną darbo dieną) darbo aplinkos pavojingas veiksnys (veiksniai), pasižymintis ūmiu poveikiu.

43 straipsnis. Pranešimai apie nelaimingus atsitikimus darbe, profesines ligas

1. Darbuotojas, nukentėjęs dėl nelaimingo atsitikimo darbe, ūmios profesinės ligos ar incidento, asmuo, matęs įvykį arba jo pasekmes, privalo nedelsdamas apie tai pranešti padalinio vadovui, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai, jeigu pajėgia tai padaryti.

2. Mirtinų ir sunkių nelaimingų atsitikimų darbe, taip pat kai darbuotojas įmonėje mirė dėl ligos, nesusijusios su darbu, atvejais darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo nedelsdamas privalo pranešti atitinkamos apylinkės prokuratūrai ir Valstybinei darbo inspekcijai. Ūmių profesinių ligų, dėl kurių nukentėjęs asmuo mirė, atvejais darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo nedelsdamas privalo pranešti ir visuomenės sveikatos centrui apskrityje.

3. Lėtinę profesinę ligą įtaręs gydytojas ne vėliau kaip per 3 dienas apie tai raštu praneša darbdaviui, Valstybinei darbo inspekcijai ir visuomenės sveikatos centrui apskrityje.

4. Pranešimų apie nelaimingus atsitikimus, susijusius su darbu, iš jų apie nelaimingus atsitikimus pakeliui į darbą ar iš darbo, apie nelaimingus atsitikimus, nesusijusius su darbu, profesines ligas ir jų registravimo tvarką nustato atitinkamai Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatai, Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatai.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. XI-1760, 2011-12-01, Žin., 2011, Nr. 153-7197 (2011-12-15)

44 straipsnis. Nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų tyrimas

1. Visoms įmonėms privaloma vienoda nelaimingų atsitikimų, susijusių su darbu, iš jų nelaimingų atsitikimų darbe ir nelaimingų atsitikimų pakeliui į darbą ar iš darbo, nelaimingų atsitikimų, nesusijusių su darbu, profesinių ligų, nurodytų šio Įstatymo 42 straipsnyje, tyrimo tvarka, nustatyta šiame Įstatyme, Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatuose bei Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatuose.

2. Visi nelaimingi atsitikimai darbe, profesinės ligos privalo būti ištirti, tyrimo rezultatai surašyti nustatytos formos dokumentuose ir užregistruoti Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos bei Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatų nustatyta tvarka.

3. Lengvus nelaimingus atsitikimus darbe tiria darbdaviui atstovaujančio asmens įsakymu ar kitu tvarkomuoju dokumentu patvirtinta dvišalė komisija, sudaryta iš darbdavio atstovo (atstovų), kurį skiria darbdaviui atstovaujantis asmuo (toliau šiame ir 45 straipsnyje – darbdavio atstovas) ir darbuotojų atstovo (atstovų) saugai ir sveikatai. Tiriant nelaimingą atsitikimą darbe, gali dalyvauti pats nukentėjęs darbuotojas.

4. Sunkius nelaimingus atsitikimus darbe, mirtinus nelaimingus atsitikimus darbe tiria Valstybinė darbo inspekcija, dalyvaujant darbdavio atstovui ir darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai. Tirdama nelaimingą atsitikimą darbe, Valstybinė darbo inspekcija nustato nelaimingo atsitikimo darbe aplinkybes ir priežastis, nurodo priemones panašių atsitikimų priežastims pašalinti. Nelaimingo atsitikimo darbe tyrimui darbo inspektorius gali pasitelkti reikalingus specialistus ar ekspertus. Darbdavys sudaro sąlygas ir teikia nelaimingam atsitikimui darbe tirti reikalingą informaciją. Darbo inspektoriaus surašytą ir pasirašytą nelaimingo atsitikimo darbe aktą pasirašo tyrime dalyvavę asmenys. Darbo inspektorius nelaimingo atsitikimo darbe aktą įteikia pasirašyti darbdaviui atstovaujančiam asmeniui. Jei darbdavio atstovas ar darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai nedalyvauja tiriant nelaimingą atsitikimą darbe, darbo inspektorius tiria nelaimingą atsitikimą darbe be suinteresuotos šalies atstovo (atstovų). Jei darbdavio atstovas ar darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai arba darbdaviui atstovaujantis asmuo nepasirašo nelaimingo atsitikimo darbe akto ir raštu nepateikia darbo inspektoriui motyvuotos nepasirašymo priežasties, darbo inspektoriaus surašytas nelaimingo atsitikimo darbe aktas įsigalioja nuo jo surašymo dienos.

5. Darbo inspektoriaus surašytas nelaimingo atsitikimo darbe aktas kartu su jo priedais Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatų nustatyta tvarka išsiunčiamas atitinkamoms institucijoms ir nukentėjusiajam arba jo šeimai.

6. Valstybinės darbo inspekcijos atliktas nelaimingo atsitikimo darbe tyrimas ar sprendimai (išvados) dėl nelaimingo atsitikimo darbe aplinkybių ir (ar) priežasties (priežasčių) darbdaviui atstovaujančio asmens, darbdavio atstovo ar darbuotojų atstovo (atstovų) saugai ir sveikatai pareiškimais pagal Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatus gali būti skundžiami vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriui arba teismui. Pareiškimų dėl nelaimingų atsitikimų darbe nagrinėjimo tvarką Valstybinėje darbo inspekcijoje nustato Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatai. Vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus sprendimas dėl pareiškimų, kuriuose skundžiamas nelaimingų atsitikimų darbe tyrimas, gali būti įstatymų nustatyta tvarka skundžiamas teismui.

7. Nelaimingo atsitikimo darbe tyrimo metu nustačius, kad įvykis darbe nesusijęs su darbu, arba nustačius, kad darbuojas mirė dėl ligos, nesusijusios su darbu, įvykio tyrimas nutraukiamas ir tyrimo medžiaga vadovaujantis Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatais pateikiama atitinkamoms institucijoms.

8. Nelaimingą atsitikimą darbe, dėl kurio mirė 3 ir daugiau darbuotojų, tiria komisija. Šios komisijos pirmininkas – vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius, nariai – vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pavaduotojas, Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio (inspektavimo) skyriaus viršininkas ir šio skyriaus 2 darbo inspektoriai. Tyrime dalyvauja darbdavio atstovas ir darbuotojų atstovo (atstovų) skirti asmenys.

9. Ar įmonėje dirbantis arba dirbęs darbuotojas serga profesine liga, nustato gydytojas, turintis licenciją šiai veiklai, vadovaudamasis Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatais ir Vyriausybės patvirtintu profesinių ligų sąrašu.

10. Profesinės ligos priežastis tiria ir jos pripažinimą profesine liga patvirtina profesinės ligos tyrimo komisija. Į šią komisiją įeina darbo inspektorius (komisijos pirmininkas), visuomenės sveikatos centro apskrityje atstovas ir profesinę ligą įtaręs gydytojas. Tyrimas atliekamas vadovaujantis Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatais. Tyrime dalyvauja darbdavio atstovas ir darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai. Komisijos pirmininkas tyrimui gali pasitelkti atitinkamus specialistus ar ekspertus. Darbdavys sudaro sąlygas ir teikia tyrimui reikalingą informaciją. Komisijos surašytą profesinės ligos patvirtinimo aktą pasirašo komisijos nariai, darbdavio atstovas ir darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai. Profesinės ligos patvirtinimo aktas įteikiamas pasirašytinai darbdaviui atstovaujančiam asmeniui ir darbuotojui,

kuriam buvo įtariama ar patvirtinta profesinė liga, išsiunčiamas asmens sveikatos priežiūros įstaigai, kurioje buvo įtarta darbuotojo profesinė liga, ir kitoms institucijoms.

11. Jei profesinę ligą tirianti komisija nustato, kad profesinei ligai galėjo turėti įtakos darbas ankstesnėje darbovietėje, komisija, vadovaudamasi Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatais, tyrimą atlieka ankstesnėje įmonėje ar įmonėse.

12. Komisijos, tyrusios profesinę ligą, sprendimus bei išvadas dėl profesinės ligos priežasčių ir dėl tyrimo tvarkos tyrime dalyvavę darbdavio atstovas ir darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai gali apskųsti teismui arba, vadovaudamiesi Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatais, vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriui ar teismui.

13. Ginčus, susijusius su profesinės ligos diagnozės nustatymu, sprendžia Centrinė darbo medicinos ekspertų komisija. Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos teikiamos paslaugos apmokamos valstybės biudžeto lėšomis. Šios komisijos nuostatus ir sudėtį tvirtina sveikatos apsaugos ministras. Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos sprendimas įstatymų nustatyta tvarka gali būti skundžiamas teismui.

14. Ūmias profesines ligas, dėl kurių mirė 3 ir daugiau darbuotojų, tiria komisija. Šios komisijos pirmininkas yra vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius, nariai – visuomenės sveikatos centrų apskrityse direktoriai (jų pavaduotojai) ar kiti direktorių paskirti atstovai, Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio (inspektavimo) skyriaus viršininkas, vienas Valstybinės darbo inspekcijos atstovas. Tyrime dalyvauja darbdavio atstovas ir darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai.

15. Nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų tyrimo metu Valstybinė darbo inspekcija gali skirti ekspertizes.

16. Nukentėjęs asmuo arba jo atstovas (darbuotojo interesams atstovaujantis asmuo) vadovaudamasis Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatais gali dalyvauti tiriant nelaimingą atsitikimą darbe, turi teisę susipažinti su nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos tyrimo medžiaga, privalo gauti nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos tyrimo aktą, tyrimo rezultatus ir išvadas gali apskųsti vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriui ir teismui.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)

Nr. XI-1760, 2011-12-01, Žin., 2011, Nr. 153-7197 (2011-12-15)

45 straipsnis. Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo, profesinių ligų patvirtinimo aktų įteikimas ir registravimas

1. Nelaimingų atsitikimų darbe aktai įteikiami nukentėjusiam darbuotojui arba jo atstovui, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, Valstybinei darbo inspekcijai ir draudimo įstaigai, kurioje nukentėjusysis apdraustas nuo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų. Sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe atvejais Valstybinė darbo inspekcija nelaimingo atsitikimo darbe tyrimo medžiagą perduoda prokuratūrai.

2. Profesinių ligų patvirtinimo aktai įteikiami nukentėjusiam darbuotojui arba jo atstovui, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, Valstybinei darbo inspekcijai, visuomenės sveikatos centrui apskrityje ir draudimo įstaigai, kurioje nukentėjusysis apdraustas nuo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų.

3. Visų ištirtų nelaimingų atsitikimų darbe aktai, taip pat profesinių ligų patvirtinimo aktai registruojami ir įtraukiami į apskaitą Valstybinėje darbo inspekcijoje vadovaujantis atitinkamai Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatais, Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatais. Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatuose ir Profesinių ligų valstybės registro nuostatuose nustatyta tvarka profesinės ligos taip pat registruojamos visuomenės sveikatos centre apskrityje ir Profesinių ligų valstybės registre. Profesinių ligų valstybės registro nuostatus tvirtina Vyriausybė.

4. Nelaimingų atsitikimų darbe aktai ir tyrimo medžiaga, profesinių ligų patvirtinimo aktai ir tyrimo medžiaga saugomi įmonėje, kurioje įvyko nelaimingas atsitikimas ar buvo užregistruota profesinė liga, ir Valstybinėje darbo inspekcijoje vadovaujantis Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos nustatytais dokumentų saugojimo terminais.

5. Visi nelaimingi atsitikimai darbe, profesinės ligos ir incidentai įmonėje registruojami atitinkamai Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatuose, Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatuose nustatyta tvarka.

Straipsnio pakeitimai:
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)
Nr. XI-1760, 2011-12-01, Žin., 2011, Nr. 153-7197 (2011-12-15)

IV DALIS
ATSAKOMYBĖ UŽ DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS NORMINIŲ TEISĖS AKTŲ REIKALAVIMŲ PAŽEIDIMUS

46 straipsnis. Darbdavių ir darbuotojų atsakomybė

1. Darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo, kuris savo veikimu ar neveikimu pažeidė darbuotojų saugos ir sveikatos norminius teisės aktus ir tuo neužtikrino saugių ir sveikatai nekenksmingų darbo sąlygų, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

2. Darbdavys neatsako už darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų neužtikrinimą arba atsakomybė už tai gali būti sumažinta, jeigu ištyrus nelaimingą atsitikimą darbe ar profesinę ligą nustatoma, kad tai įvyko susiklosčius neįprastoms ar nenumatytoms aplinkybėms, kurių darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo negalėjo kontroliuoti, arba dėl atsitikimų, kurių padarinių nebuvo galima išvengti, nors ir buvo naudojamos visos reikiamos priemonės.

3. Darbdaviui atstovaujančio asmens atsakomybė už darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų neužtikrinimą gali būti sumažinama įvertinus priemones, kurių darbdaviui atstovaujantis asmuo ėmėsi šio Įstatymo 32 straipsnyje nustatyta tvarka.

4. Darbuotojui, kuris pažeidė darbuotojų saugos ir sveikatos norminius teisės aktus ar įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos norminius dokumentus, kuriuos privalėjo vykdyti ir su jais buvo supažindintas (instruktuotas ir (ar) apmokytas, kaip laikytis jų reikalavimų), taikoma įstatymų nustatyta atsakomybė.

47 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos kontrolė

Kaip įmonėse laikomasi darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų, kontroliuoja Valstybinė darbo inspekcija. Valstybinės darbo inspekcijos funkcijas, teises ir atsakomybę nustato Valstybinės darbo inspekcijos įstatymas.

48 straipsnis. Ginčų nagrinėjimo tvarka

1. Ginčai dėl darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų taikymo ar jų pažeidimų nagrinėjami įstatymų nustatyta tvarka.

2. Kolektyviniai darbo ginčai dėl darbuotojų saugos ir sveikatos sprendžiami Darbo kodekso nustatyta tvarka.

49 straipsnis. Netekę galios teisės aktai

Įsigaliojus šiam Įstatymui, netenka galios:

1. Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymas (Žin., 1993, Nr. 55-1064);

2. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymo pakeitimo ir papildymo“ (Žin., 1994, Nr. 88-1669);

3. Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymo 1, 15, 28, 29, 35, 36, 42, 68 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 50-1195);

4. Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymo 79 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin., 1997, Nr. 67-1658);

5. Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymo 73 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin., 1997, Nr. 117-3001);

6. Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymo 43 straipsnio papildymo įstatymas (Žin., 2000, Nr. 57-1678);

7. Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymo pakeitimo įstatymas (Žin., 2000, Nr. 95-2968);

8. Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 45 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin., 2002, Nr. 72-3012);

9. Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 71 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin., 2003, Nr. 38-1698).

50 straipsnis. Pasiūlymas Vyriausybei

Vyriausybė per 6 mėnesius nuo šio Įstatymo įsigaliojimo peržiūri galiojančius norminius teisės aktus, susijusius su šio Įstatymo nuostatų įgyvendinimu, ir prireikus juos pakeičia.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS ROLANDAS PAKSAS

Lietuvos Respublikos
darbuotojų saugos ir sveikatos
įstatymo
priedas

ĮGYVENDINAMI EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAI

1. 1989 m. birželio 12 d. Tarybos direktyva 89/391/EEB dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti nustatymo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 1 tomas, p. 349) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1137/2008 (OL 2008 L 311, p. 1).

2. 1991 m. birželio 25 d. Tarybos direktyva 91/383/EEB, pateikianti papildomas priemones, skatinančias gerinti terminuotuose arba laikinuose darbo santykiuose esančių darbuotojų saugą ir sveikatą darbe (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 1 tomas, p. 418), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2007 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/30/EB (OL 2007 L 165, p. 21).

3. 2009 m. vasario 16 d. Tarybos direktyva 2009/13/EB, įgyvendinanti Europos bendrijos laivų savininkų asociacijų (ECSA) ir Europos transporto darbuotojų federacijos (ETF) sudarytą susitarimą dėl 2006 m. Konvencijos dėl darbo jūrų laivyboje ir iš dalies keičianti Direktyvą 1999/63/EB (OL 2009 L 124, p. 30).

Įstatymas papildytas priedu:
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)
Priedo pakeitimai:
Nr. XI-2045, 2012-06-05, Žin., 2012, Nr. 69-3525 (2012-06-21)
Nr. XII-390, 2013-06-18, Žin., 2013, Nr. 73-3652 (2013-07-09)

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. IX-1818, 2003-11-11, Žin., 2003, Nr. 112-4996 (2003-11-28)
DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMO 2 STRAIPSNIO PAPILDYMO ĮSTATYMAS
Šis įstatymas įsigalioja nuo 2004 m. sausio 1 d.
Šio įstatymo atitaisymas skelbtas: Žin., 2003, Nr. 114 (2003-12-05)

2.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. IX-2005, 2004-02-05, Žin., 2004, Nr. 28-876 (2004-02-21)
DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMO 22 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS
Šis Įstatymas įsigalioja nuo 2004 m. balandžio 1 d.

3.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. IX-2507, 2004-10-26, Žin., 2004, Nr. 163-5945 (2004-11-09)

DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMO 22 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS
Šis įstatymas įsigalioja nuo 2005 m. sausio 1 d.

4.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. X-1169, 2007-06-07, Žin., 2007, Nr. 69-2720 (2007-06-23)
DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMO 1, 2, 5, 8, 12, 15, 16, 21, 25, 27, 29, 34, 38, 39, 44, 45 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO, V SKYRIAUS PAVADINIMO PAKEITIMO BEI ĮSTATYMO PAPILDYMO 12(1) STRAIPSNIU IR PRIEDU ĮSTATYMAS
Šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalis, 6 ir 16 straipsniai įsigalioja nuo 2008 m. liepos 1 d.

5.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. XI-802, 2010-05-11, Žin., 2010, Nr. 60-2961 (2010-05-25)
DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMO 8, 12, 13, 22, 27 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 12(1) STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMAS
Šis įstatymas, išskyrus 8 straipsnį, įsigalioja 2010 m. birželio 1 d.

6.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. XI-1202, 2010-12-02, Žin., 2010, Nr. 148-7567 (2010-12-18)
DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMO 25, 27 IR 30 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS
Šis įstatymas įsigalioja 2011 m. kovo 1 d.

7.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. XI-1760, 2011-12-01, Žin., 2011, Nr. 153-7197 (2011-12-15)
DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMO 43, 44 IR 45 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS
Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2012 m. liepos 1 d.

8.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. XI-2045, 2012-06-05, Žin., 2012, Nr. 69-3525 (2012-06-21)
DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMO 1, 2, 11, 12, 13, 18, 19, 22, 25, 27, 29, 33 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS

9.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. XII-390, 2013-06-18, Žin., 2013, Nr. 73-3652 (2013-07-09)
DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMO 2, 3, 4, 10, 13, 22, 25, 33, 34 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PRIEDO PAPILDYMO ĮSTATYMAS
Šis įstatymas, išskyrus 11 straipsnį, įsigalioja 2013 m. rugpjūčio 20 d.

*** Pabaiga ***

Redagavo Aušrinė Trapinskienė (2013-07-10)
ausrine.trapinskiene@lrs.lt